

moj planet

www.mladinska.com/mojplanet

RAZISKOVANJE JE ZABAVNO

Morski konjiček

Pojdimo v gore Naj rastline

Švica

Nagradni foto natečaj

OBSEŽNEJŠA ŠTEVILKA

POSTER

MESEČNIK • LETNIK 10 • 7,94 € za naročnike v šoli, 8,32 € za naročnike na domu, 9,98 € v prosti prodaji

9 771854 288098

11-12

2015 • JULIJ-AVGUST

moj planet

NAROČNIKI DOBITE VEČ!

POSTERJI
IN DARILLO!

Ob naročilu revije Moj planet **DARILLO:**
ZBIRKA STRIPOV LOJZE IN PETERŠILJ

Prejmete novembra

Zabavnim stripom o nadobudnem Lojzetu in njegovem psu Peteršilju, ki jih piše Neli Kodrič Filipič, riše pa Damijan Stepančič, se bralci Mojega planeta že lep čas krohotajo v vsaki številki revije. Naročniki prejmete zbirko teh stripov – da se boste še dlje in bolj valjali od smeha!

Moj planet je izvirna slovenska naravoslovna revija za šolarje, ki spodbuja raziskovalno žilico, pustolovskega duha in ljubezen do narave. Krepi vedoželjnost, pomaga pri šolskem delu in spodbuja k sodelovanju na natečajih in soustvarjanju revije.

Najhitrejšje naročanje: ☎ 080 11 08 🌐 www.mladinska.com/revije

Dragi moji planetovci,

v rokah imate bajsi številko Mojega planeta, pred seboj pa zajeten kos počitnic. Ni slaba kombinacija, bi rekel marsikdo. Ste se kdaj vprašali, kako se umivajo in kako si čistijo zobe ribe? Narava je našla rešitev tudi za to. Obstajajo kozice, ki kar čakajo, da lahko očistijo ribe. Za nagrado dobijo kosilo, no pojedjo lahko vse, kar je na ribah odveč. Podobno počnejo tudi ribe čistilke. Narava je res čudovita in vsemogočna. Ustvarila je take rastline, ob katerih nam zastane dih. Da so živali plenilke, je jasno. Da obstajajo mesojede rastline, ste gotovo že slišali ali jih celo videli. Da pa mesojeda rastlina upleni žabo, ptiča ali celo podgano, pa je naravnost osupljivo! V poletni številki boste našli polno zanimivih in zabavnih vsebin. To pa še ni vse. Prejšnji mesec sem vam obljubila presenečenje. Ste radovedni? Moj planet bo praznoval 10. rojstni dan in ob tej priložnosti smo na 89. strani objavili razpis za nagradni natečaj za najfotografijo s temo moj ljubljencek. Poleg tega, da se bo prav vsak izmed vas lahko potegoval za nagrado, obstaja tudi možnost, da bo na posterju v oktobrski številki objavljena tvoja fotografija. Kul? Uživate na polno, se vidimo 1. septembra.

Maja

V tej številki

4

16

30

60

74

julij-avgust 2015

4 TA MESEC

6 **PODVODI SVET**

Čistilna postaja

12 **ZGODOVINA**

Sladoled skozi stoletja

14 **POLETNA DELAVNICA**

Naredi si svoj sladoled!

16 **NARAVA**

Pojdimo v gore

20 **KAKO DELUJE**

Bumerang

24 **SVET RASTLIN**

Naj rastline

30 **EVROPA**

Švica

34 **DR. VETKO**

38 **POTEPANJE PO SLOVENIJI**

Dolina Radovne

42 **FOTOGRAFIJA MESECA**

Morski konjiček

54 **FIZIKA**

Kako nastane veter?

58 **HOTEL ZA ŽUŽELKE**

60 **RESNIČNA ZGODBA**

Hotel za čebele samotarke

62 **MEDENA ZGODBA**

64 **VESOLJE**

66 **V DRUŽBI SNEŽNIH OPIC IN ORLOV**

68 **PLANET STRIP**

Juhu, počitnice!

72 **NUŠIN KOTIČEK**

Moje ime je Diego

74 **JAMAJKA**

64 **MOJ TEST**

78 **SIVE CELICE**

84 **MOJ PLANET PRIPOROČA**

86 **VAŠA POŠTA**

89 **NAGRADNI NATEČAJ**

14

ta mesec

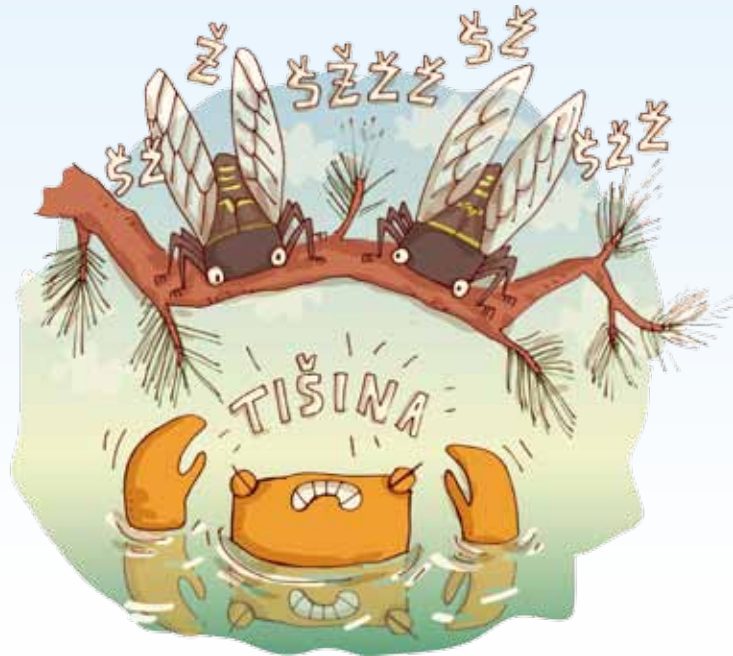

OPAŽUJEM IN RAZISKUJEM

JULIJ-AVGUST

Veveričke se igrajo

Veverice imajo mladičke dvakrat na leto. Prvo leglo veveričk se je že osamosvojilo. Mladički se ne dojijo več pri mami. Sami si nabirajo hrano, ki je je poleti v izobilju. Spretno in hitro plezajo po drevju, lovijo se, skačejo in se igrajo. Po deblih znajo plezati celo z glavo navzdol. Pri lovljenju ravnotežja si pomagajo z dolgimi, košatimi repi.

Poslušamo škržate

Na morju je zrak nasičen z vonjem borov in hrupom škržatov. Te velike žuželke se hranijo z rastlinskimi sokovi in glasno pojejo. Med rastjo se večkrat levijo: izvijajo se iz hitinastega oklepa, ki jih obdaja, pod njim pa jim že nastaja nov, večji oklep. Na grmovju pogosto naletimo na odvržene oklepe škržatov. Poiščimo jih in si jih oglejmo!

Hmeljarji obirajo hmelj

Na hmeljiščih se že več mesecev po ogradjah iz drogov in žic razraščajo hmelji. Hmeljarji gojijo le rastline ženskega spola. Na njih so v tem času že razvita ženska socvetja – »hmeljevi storžki«. Obirajo jih avgusta. Hmelj je bistvena sestavina piva, ki da tej alkoholni pijači značilen grenek okus.

Milnica zacveti

V juliju bomo na rečnih obrežjih opazili bledorožnate cvetove milnice. To rastlino so nekoč uporabljali za pranje volne in občutljivih tkanin pa tudi za izdelavo šamponov in celo zobnih past. Vsebuje namreč saponine – snovi, ki se v vodi močno penijo. Pomenčajmo steblo milnice v vodi in se prepričajmo o tem!

Opazujemo morske vetrnice

Ob oseki bomo na obali naleteli na nekakšne čvrste, sluzaste rdeče žogice. Pritrjene so na skale in se lepo bleščijo v soncu. Te živalce so rdeče morske vetrnice. Ko jih bo ob plimi spet zalila morska voda, se bodo odprle in iztegnile svoje nevarne rdeče lovke. Napočil bo čas za lov. Polžki, rakci, školjke, ribice - pazite se!

Japonski dresnik nam zraste čez glavo

To visoko tujerodno rastlino so prinesli v Evropo iz Vzhodne Azije pred skoraj 200 leti. Danes je japonski dresnik ena od stotih najbolj invazivnih rastlinskih vrst na svetu. Ob rekah tvori goste sestoje, ki izpodrivajo naravno rastje. Nadležni dresnik neverjetno hitro prerašča tudi obdelovalne in mestne površine. Zelo težko ga je trajno odstraniti.

Pečemo sladko koruzo

Če smo aprila posejali sladko koruzo, ob koncu julija že lahko obiramo prve koruzne storže. Ravno pravšnji so, da jih spečemo na žaru ali na tabornem ognju. Zrnje sladke koruze v tem času še ni zrelo, trdo in škrobno, pač pa je mlečno, sladko in slastno. Dodajamo ga lahko solatam, omakam, pici ...

ILUSTRACIJE: JAKA VUKOTIČ, FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Družimo se s samotarci

Zgodi se, da na morski obali poberemo poljšo hišico in presenečeno ugotovimo, da ni prazna: iz nje se iztegnejo drobcene oranžne nožice in škarjice. Ta nenavadna živalca je rak samotarec, ki poljšo hišico uporablja kot prenosno bivališče. V nevarnosti se cela žival vpotegne v hišico. Ko rak zraste, mora premajhno hišico zamenjati z večjo.

Tinka Bačič

Čistilna

Ste se že kdaj vprašali, kako različne živali skrbijo za svojo higieno? Kako si na primer umivajo zobe? Odpravili se bomo v svet pod vodno gladino in spoznali, kako za te reči poskrbijo različne koralne ribe.

postaja

Andrej Voje je podvodni fotograf in snemalec, ki raziskuje podvodni svet že 23 let. Zaradi fotografiranja se je začel potapljati, zaradi potapljanja je začel potovati po svetu, tudi v najbolj oddaljene dežele našega planeta. Njegova želja je približati podvodni svet vsem tistim, ki si ne upajo ali se ne morejo potopiti v modrino tropskih morij in opazovati podvodni svet na lastne oči.

Gruče kozic

Med potapljanjem sem v razpokah koralnih grebenov, med vejicami mehkih koral ali pa med lovkami morskih vetrnic pogosto opazil drobne kozice. Precej bolj redko pa sem na istem mestu opazil večje število kozic. Kot podvodnemu fotografu se mi je vsekakor zdelo zelo zanimivo v objektiv ujeti veliko kozic skupaj, ki so vselej plašno poskakovale sem ter tja. Nisem pa vedel, zakaj so zbrane v tako velikem številu prav na določenem mestu. Bolj ko sem spoznaval podvodni svet, bolj sem bil presenečen nad spoznanji in skrivnostmi sveta pod morsk gladino.

Čistilna postaja

Na enem izmed čudovitih koralnih grebenov na otoku Bali v Indoneziji sem odkril razlog za tako veliko gnečo drobnih čistilnih kozic. Medtem ko sem opazoval prerivanje teh drobnih in živahnih bitij, se je koralnemu grebenu približala velika riba – **rdeča kirnja**. Nekaj kozic je nenadoma planilo proti kirnji, a le tiste, ki so bile najbolj urne in spretne, so se na njej obdržale. Medtem ko so se preostale vrtnile nazaj k skupini, so se kozice na kirnji marljivo lotile svojega dela. Velika kirnja je namreč na stežaj odprla svoja usta in ena izmed kozic ji je okoli zob in v drugih predelih ustne votline temeljito očistila ostanke hrane. Če vsega dela ne zmore opraviti ena kozica, se ji z veseljem pridruži še katera od njenih vrstnic.

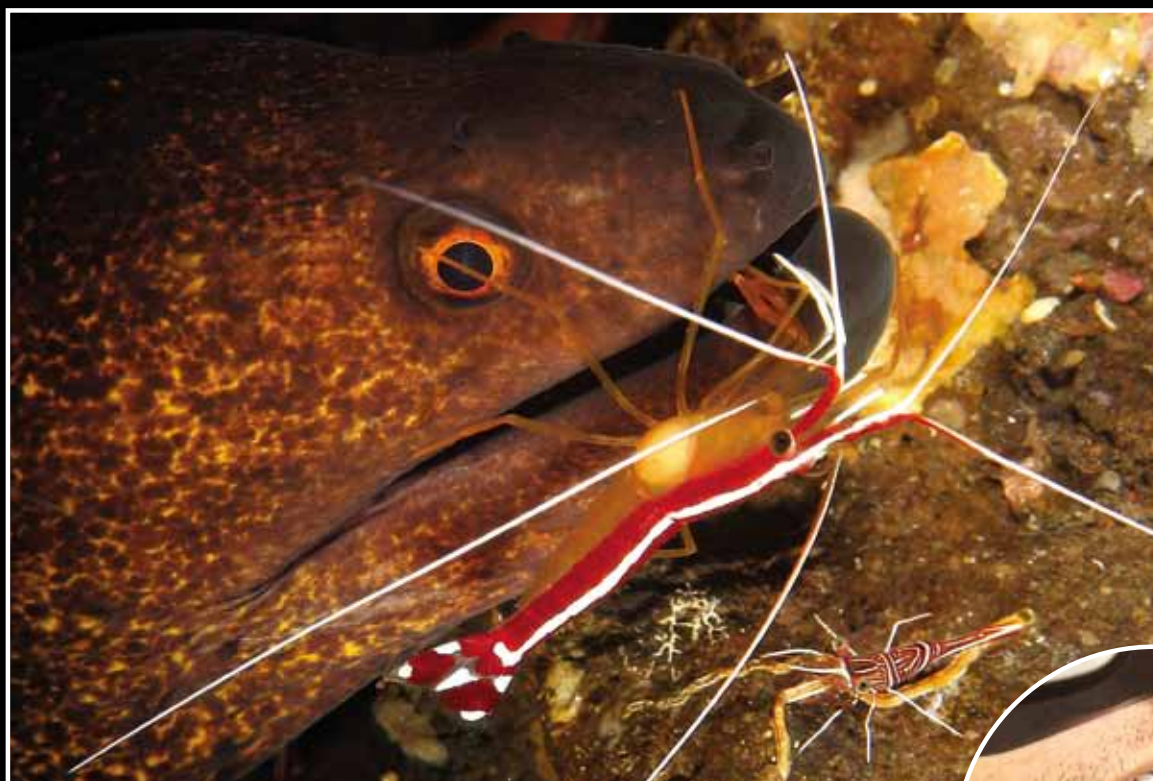

Čistilne kozice

poskrbijo tudi za druge dele telesa – škržne zareze in z luskami prekrito telo, kjer se večjim ribam radi zaredijo različni zajedavci. Ker ribe ne morejo uporabljati zobne krtačke, jim na pomoč priskočijo kozice, za katere je čiščenje ostankov hrane prava pojedina. In prav to je razlog, da se čistilne kozice tako razveselijo vsakega obiska večje ribe. Korist je torej vzajemna – večje ribe odplavajo naprej očiščene, čistilne kozice pa se nasitijo z ostanki hrane. Kaj pa, če bi velika kirnja požrla kozice, medtem ko ji te čistijo ustno votlino? Ribe so dovolj pametne, da tega ne storijo. Kdo pa bi potem skrbel za njihovo higieno? Tako obliko sodelovanja imenujemo simbioza, saj imata obe živalski vrsti korist od takega sobivanja. Taka zavezništva so se med različnimi živalskimi vrstami stkala v dolgem obdobju razvoja življenja na našem planetu, zato so trdna in trajna. Podobno, kot so trdna naša prijateljstva s tistimi vrstniki, s katerimi se že dolgo družimo.

Avtopralnica

Navdušen nad pestro ponudbo čistilnega servisa sem se naslednji dan znova vrnil na isto mesto. Rdeča kurnja je že bila na svojem mestu, pridružile pa so se ji še druge ribe. Različni **koralni cesarčki**, koralni metuljčki in druge pisane ribe so se prepustile urnim čistilnim kozicam, ki so marljivo opravljale svoje delo. Dogajanje me je zelo spominjalo na avtomobile, ki stojijo v vrsti pred avtopralnico, le da je opazovanje na čistilni postaji ob koralnem grebenu precej bolj zabavno kot čakanje pred avtopralnico.

Čistilne storitve za potapljače

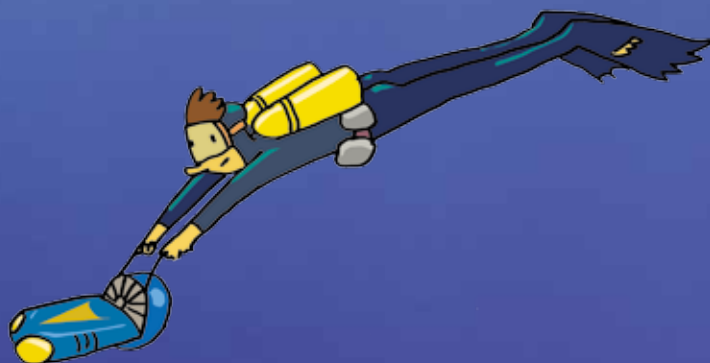
Kasneje je moja pozornost pritegnila **murena**, ki se je skrivala v sosednji luknji. Kozice so živahno skakljale okoli nje in jo čistile. Murene, ki spadajo med bolj napadalne nočne roparice, imajo ob svojih drobnih in ostrih zobeh veliko ostankov hrane, zato je vedno dovolj dela za vse kozice. Potapljač vodnik, ki me je spremljal med potapljanjem, je opazoval moje zavzeto fotografiranje, potem pa me je presenetil s svojo potezo. Globoko je vdihnil zrak iz jeklenke in iz ust odstranil regulator dihanja. Z rahlo odprtimi usti se je približal gruči kozic. Nenadoma sta se ob njegovih ustih znašli dve kozici in se lotili svojih opravil. Kozice svoje čistilne usluge ponudijo tudi potapljačem, pa čeprav jih ne poznajo.

Potujoči čistilni servis

Podobno kot čistilne kozice tudi nekatere vrste čistilnih rib ponujajo svoje usluge drugim večjim ribam. Poznamo **čistilne ustnače** in **pilotske ribe**. Medtem ko se prve, tako kot čistilne kozice, zadržujejo ob koralnih grebenih, pa slednje potujejo skozi širna morska prostranstva. Med potapljanjem v Rdečem morju sem večkrat opazoval **beloplavute oceanske morske pse**. Običajno sem le nekaj metrov pod gladino na odprtem morju potrpežljivo čakal, da bo iz modrine priplaval morski pes. Morski psi so namreč teritorialne ribe in zelo pazljivo varujejo svoj akvatorij pred morebitnimi vsiljivci. Morski pes je na ogled vedno priplaval v spremstvu črno-belih pilotskih rib. Ker slednjim bližina morskih psov zagotavlja varnost pred morebitnimi napadalci, pilotske ribe v zameno poskrbijo za higieno morskih psov – očistijo jim ostanke hrane okoli čeljusti pa tudi odstranijo parazite, ki se naselijo na koži morskih psov.

ILUSTRACIJE: DAMJAN STEPANČIČ

FOTOGRAFIJE: ANDREJ VOJE

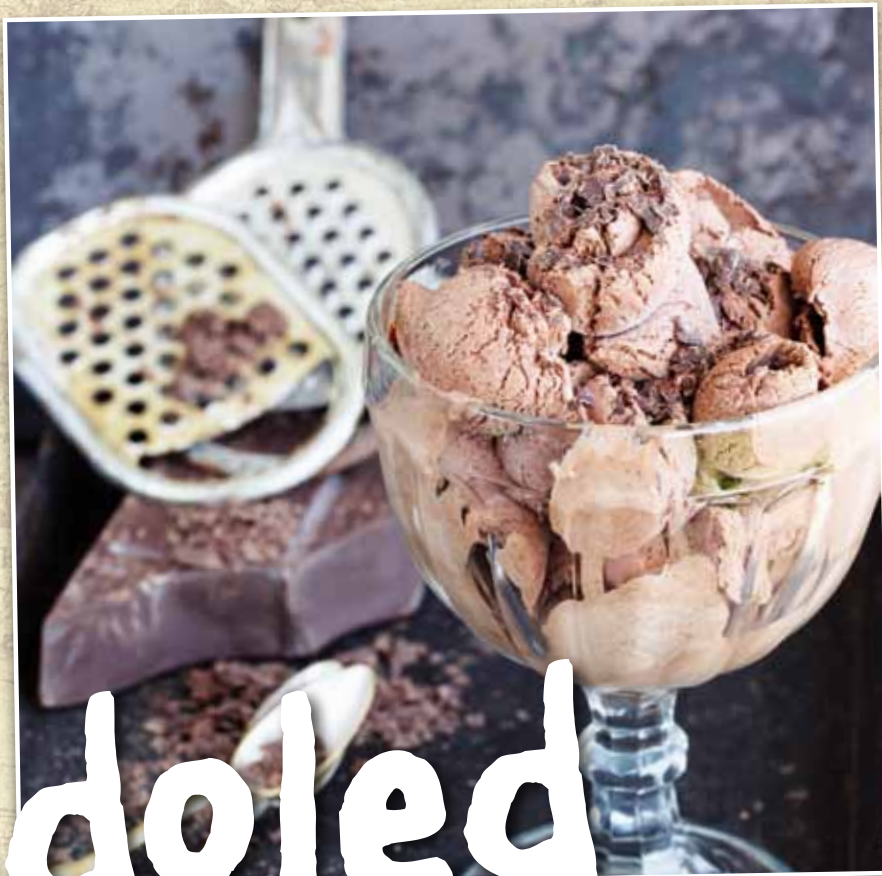
Mante in spremstvo

Podobno kot morski psi imajo tudi **mante** svoje spremljevalce. Najbolj pogosto je to par **remor**, ki se manti prisesata na njena krila in z njo potujeta skozi prostrane modrine oceanov. V zameno za brezplačen prevoz poskrbita za odstranitev različnih kožnih zajedavcev.

Andrej Vojte

Kadar si je pred tri tisoč leti kitajski cesar zaželel nekaj osvežujočega, sladkega in mrzlega, je ukazal podanikom, naj gredo v gore po sneg. Dvorni kuharji so v sneg vmešali sadje, mleko, včasih tudi vino in cesar se je z užitkom posladkal.

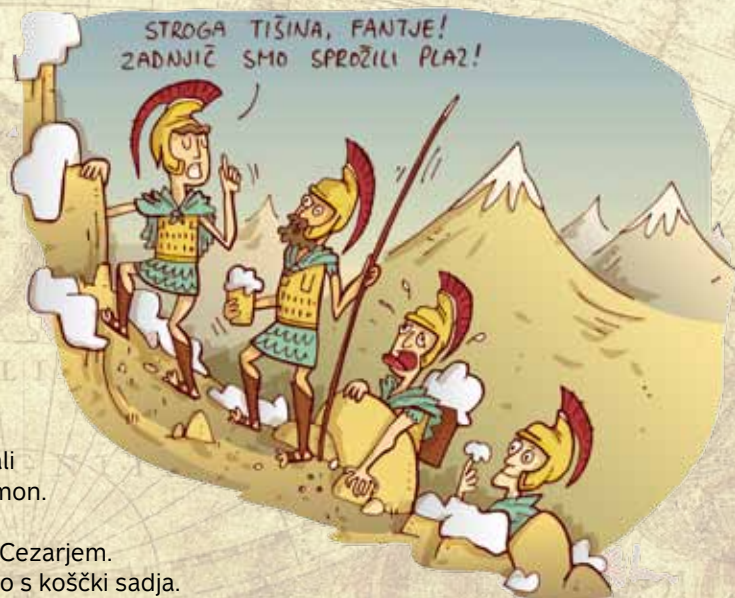

Sladoled skozi stoletja

Od nekdaj so ga imeli radi

Tudi Hebrejci, stari Egipčani, antični Grki in Rimljani so uživali v sladoledu podobnih poslasticah. Užival ga je že kralj Salomon. Aleksander Veliki je na osvajalske pohode jemal celo četo »specialcev« za sneg. Kleopatra je mrzle poslastice delila s Cezarjem. Tiran in veliki sladokusec Neron je bil nor na mrzlo poslastico s koščki sadja.

Sladki sneg

Na Bližnjem vzhodu so Arabci, ki so izumili marsikaj veličastnega, prav tako uživali mrzlo poslastico, ki so ji rekli »šerbet« ali »šarbat«. Ta besedica, ki jo uporabljamo še danes (sorbet), pomeni sladek sneg. Arabci so uporabljali mleko kot osnovno sestavino za to mrzlo sladico. Mleku so dodajali sladkor, okus pa izboljšali z rožno vodo, posušenim sadjem in raznimi oreščki. Med vojnimi pohodi so se z arabskimi sorbeti hladili tudi evropski križarji.

Arabci so že davno gradili takšne hladilnice, imenovane »yakhchal«. V njih se je sneg obdržal tudi v najhujši vročini.

Marco Polo in recept s Kitajske

Ko se je leta 1295 Marco Polo vrnil v Benetke s prvega velikega potovanja na Kitajsko, je doža in druge velikaše navdušil s pripovedmi o mrzlih sladica in napitkih, ki poleti hladijo kitajske dvorjane. Marco Polo naj bi s Kitajske prinesel tudi recept za sladoled.

Trgovec s piščanci

Sladoled je Evropo osvojil v 16. stoletju. Trgovec s piščanci Ruggeri se je udeležil tekmovanja »najbolj nenavadnih jedi«, ki ga je v Firencah pripravila družina Medici. Zmagal je

z zmrznjenim desertom in Katarina Medici, ki se je poročila z bodočim kraljem Francije Henrikom Orleanskim, ga je vzela s seboj v Pariz za dvornega kuharja. Ob Ruggeriju se je v 16. stoletju s sladoledom proslavil tudi arhitekt, slikar in kipar Bernardo Buontalenti, čigar sladoledi so očarali vse evropske dvore.

Kavana Procope v Parizu

Prva kavana s sladoledom

Italijan Francesco Procopio dei Coltelli je s sladoledom zaslovel še bolj kakor njegova predhodnika. Njegov dedek, ribič, je namreč izumil prvi strojni mešalnik za izdelovanje sladoleda in mu ga zapustil. Francesco Procopio je v Parizu odprl prvo kavano s sladoledom. Njegova kavana Procope, še danes je odprta, je postala tako znana, da so v njej vsak dan pripravljali sladoled tudi za sončnega kralja Ludvika štirinajstega in mu ga dostavljali v Versailles.

Ali veš?

- V 16. stoletju so mongolski vladarji uvedli hitro pošto s konjeniki, ki so na dvor dostavljali sneg.
- Prvi kornet je leta 1896 v New Yorku izdelal Italijan Italo Marchiony.
- Sladoled na palčki je po naključju izumil enajstletni Frank Eppson iz Kalifornije. Kozarec s sokom in palčko za mešanje je nekega mrzlega večera odložil na verandi. Sok je zmrznil in Frank se je zjutraj lahko posladkal z »lučko«. Izum je Frank Eppson patentiral leta 1923.

Krištof Dovjak

Naredi si svoj

Skorajda ni otroka, ki ne bi oboževal vsaj ene ali več vrst te osvežujoče dobrote. V Mojem planetu smo zbrali nekaj namigov, kako si sladoled po svojem okusu lahko pripraviš doma. Imel boš pregled nad sestavinami, saj boš uporabil samo sveže, naravne sestavine. Tvoj sladoled pa bo okusen in zdrav, brez konzervansov, barvil in drugih nezdravih dodatkov.

Veganski sladoled

To je sladoled, v katerem so vse **sestavine rastlinskega** izvora. Torej ne vsebuje mleka, smetane, jajc ... in je zelo primeren za tiste, ki so alergični na mleko ali jajca. Najlažje ga narediš, če vzameš za osnovo lepe zrele banane. Narežeš jih na kolesca, jim dodaš še svoje najljubše sadje (maline, borovnice, ribez, jagode, marelice, ribez ...) in vse skupaj obdelaš v mešalniku.

VEGANSKI SLADOLED Z BANANO IN MALINAMI

Potrebuješ

- 4 zrele banane
- 3 kozarčke malin
- maline za okras

Banane nareži na kolute, dodaj maline in vklopi mešalnik. Zmes postavi v zamrzovalnik. Lahko uporabiš zmrznjene maline ali jih zamenjaš s katerim koli drugim sadjem (borovnice, ribez, jagode ...). Sladoled okraši s celimi malinami.

Jogurtov sladoled

Pri jogurtovih sladoledih je osnova jogurt. Zelo dobro se obnesejo gostejši jogurti; na primer grški. Jogurtu dodaj svoje najljubše sadje. Ker dasta jogurt in sadje kisel okus, dodaj še med ali sladkor. Če želiš bolj kremast jogurtov sladoled, jogurtu odvzemi vodo. To narediš tako, da streseš jogurtov lonček (ali več lončkov) na čisto gazo ali kuhinjsko krpo, ki jo obesiš nad posodo, v katero kaplja tekočina.

JOGURTOV SLADOLED Z RIBEZOM

Potrebuješ:

- 30–40 dag ribeza
- 2 lončka jogurta
- sladkor v prahu (3–5 žlic)
- ribez za okras

Ribez zmiksaj z jogurtom in sladkaj po okusu. Zmes daj v modelčke in jih za najmanj dve uri postavi v zamrzovalnik. Ribez lahko zamenjaš s katerim koli sadjem. Z jogurtom se zelo dobro ujemata višnja ali češnja.

sladoled!

Smetanov sladoled

Ima za osnovo mleko in sladko smetano, lahko dodamo tudi jajca. Sladko smetano stepeš in ji dodaš poljubno sadje, če želiš sadni sladoled, ali ji dodaš stopljeno čokolado ali vaniljev sladkor ... To je bolj kaloričen sladoled in ni primeren za tiste, ki so alergični na mleko ali jajca.

ČOKOLADNI SLADOLED

Potrebuješ:

- 4 rumenjake
- pol litra mleka
- 1 sladko smetano (2,5 dl)
- 5 žlic sladkorja
- 1 vaniljev sladkor
- 150 g jedilne čokolade

Penasto umešaj rumenjake, sladkor in vaniljev sladkor. Mleko segrej, da skoraj zavre, in vanj vmešaj jajčno peno. Mleko počasi segrevaj in mešaj, dokler se zmes ne zgosti, a ne sme zavreti. Dodaj na koščke nalomljeno jedilno čokolado in mešaj, da dobiš gladko gosto maso. Ohlajeno maso postavi v zamrzovalnik za več ur.

Najenostavnejši sadni sladoled – sorbet

Zmrzneš lahko kateri koli sadni sok in se osvežiš z njim.

POMARANČNE LUČKE

Potrebuješ:

- 3 rdeče pomaranče
- 3 navadne pomaranče
- modelčke za lučke

Iztisni sok iz zrelih pomaranč in ga nalij v modelčke. Postavi jih v zamrzovalnik in se osveži z njimi in razveseli svoje prijatelje. Uporabiš lahko tudi jagode, maline ...

Pojdimo

Poletno pohajkovanje po visokogorju je prav posebno doživetje. Ko opazujemo čudovito naravo, ki nas obdaja, kar pozabimo na utrudljivo hojo navzgor. Na pisanih gorskih cvetlicah se pasejo metulji, po skalnatih pobočjih skačejo gamsi, visoko nad vrhovi krožijo ujede ... Ponekod v kotanjah in dolinicah še leži sneg. Si se že kdaj kepal sredi poletja?

Poglejmo si nekaj zanimivih rastlin in živali, ki jih srečamo v gorah!

Pogačica raste na gorskih travnikih. Ima velike rumene cvetove, ki so podobni cvetovom zlatih.

v gore

Clusijev svišč ima prelepe modre cvetove. Raste v skalnih razpokah in na kamnitih tratah v visokogorju. Ta vrsta svišča je zavarovana.

Za opazovanje **alpskih svizcev** bomo potrebovali daljnogled, saj so to zelo plahe živali. V nevarnosti glasno zažvižgajo in se poskrijejo v svoje podzemne brloge. Hranijo se z rastlinjem.

Na sliki vidimo tudi grm z rožnatimi cvetovi. To je **dlakavi sleč**. V slovenskih gorah je zelo pogost.

Rušje je vrsta bora, ki je v visokogorju zelo razširjena.

Planika velja za simbol planinstva. V Sloveniji je zavarovana.

Murke zelo lepo dišijo po vaniliji in čokoladi. Rastejo na visokogorskih travnikih. Spadajo med orhideje. Ne smemo jih nabirati, saj so zavarovane.

Planinske kavke prepoznamo po črnem perju, rumenem kljunu in oranžnih nogah. To so zelo radovedne in bistre ptice. Pogosto se zadržujejo na vrhovih gora in ob planinskih kočah, kjer se pustijo hraniti planincem.

Alpski kozorogi so krepke in velike živali. Samci – kozli imajo zelo dolge, sabljasto ukrivljene rogove, rogovi samic – koz pa so precej manjši. Tako kot gamsi se tudi kozorogi v skalnatem svetu gibljejo izredno zanesljivo.

Gamsi so sorodniki ovc in koz. Poleti se pasejo na gorskih travnikih. Z neverjetno spretnostjo skačejo po strmih, skalnatih pobočjih.

Mnoge alpske cvetlice rastejo v obliki blazinic. Takšna je tudi **triglavska roža**. Ta cvetlica ima prav posebno vlogo v pravljici o Zlatorogu – belem gamsu z zlatimi rogovi, ki naj bi pred dawnimi časi živel v trentarskih gorah. Triglavska roža naj bi vzcvetela iz kapelj krvi ranjenega Zlatoroga.

Morda bomo na kakšni samotni gorski stezi ali med skalovjem naleteli na **gada**. To je strupena kača. Mirno se mu umaknimo in mu pustimo, da pobegne.

Ovčja čreda se mirno pase na zelenem pašniku. Ovčjereja pripomore k ohranjanju gorskih travnišč, ki bi se sicer zarasla z grmovjem.

Tinka Bačič

kako deluje

Bumerang

Avstralijo so evropski pomorščaki odkrili zelo pozno, šele 100 let po odkritju Amerike. Ni čudno, saj je čisto na drugi strani našega planeta. Najprej so jo imenovali Terra Australis, kar po latinsko pomeni južna zemlja.

Prvi so v Avstralijo pripluli nizozemski pomorščaki leta 1606 in pozneje še mnogi drugi, a se tam niso naselili. Šele leta 1770 je angleški kapitan James Cook novo celino s svojimi mornarji podrobneje raziskal.

Aborigini

Cook je našel marsikaj nenavadnega in zanimivega ter odkril številne neznane živali in rastline. Srečal je tudi divja ljudstva, ki so tja že pred tisočletji priplula s čolni iz Azije. Ker so to prvotni prebivalci Avstralije, so jih imenovali Aborigini. Beseda prihaja iz angleške besede »origine«, ki pomeni izvor, poreklo ali izvir, za Aborigine pa nekako velja, da naj bi bili tam že od nekdaj. Ti avstralski domorodci so se dobro znašli v divjini. Znali so najti vodo v puščavi in uloviti kaj za pod zob, tudi tam, kjer belci niso videli ničesar. Za življenje v divjem svetu so si naredili različne pripomočke, s katerimi so lovili, postavljali preprosta bivališča ali se borili z drugimi plemeni.

Zanimiva palica

Ena od zanimivosti, ki je Angležem takoj padla v oči, je bila preprosta zglajena palica iz lesa, ki so jo domorodci znali metati tako spretno, da se jim je vrnila v roko, če je zgrešila svoj cilj. Z njo so lovili velike netopirje, ki so viseli z drevesnih vej in so bili menda strašno okusni. Domačini so takšno palico imenovali »wo-mur-rang« ali nekaj podobnega. Kaj natančno so s tem mislili, se ne ve, Angleži so zadevi rekli boomerang, pri nas pa smo besedo podomačili v **bumerang**.

Bumerang

je ploščata zakrivljena lesena palica, ki spominja na letalsko krilo. Če bi jo prerezali, bi dobili letalskemu krilu podoben **profil** ali prečni prerez. Profil spominja na kita, ki plava na vodi. Spredaj je oster rob, potem velika grbina, za njo pa se počasi znižuje do zadnjega roba. Ko plošča s takim profilom leti skozi zrak, se na njej pojavi sila, ki jo dviga kvišku. To silo imenujemo **vzgon** in ta v zraku drži letala. Ampak krila letala so simetrična: levo je enako desnemu, samo da sta si obrnjeni, podobno kot leva in desna roka. Zato levo krilo letala učinkuje enako kot desno in skupaj držita trup in potnike v zraku. Pri bumerangu je drugače. En krak je pobrušen tako, da ima grbino na sprednji strani, drug pa tako, da ima grbino nekoliko bolj zadaj. Zato dela bumeranga nista enaka. Eden med letom ustvarja več vzgona kot drugi. Zato se bumerang, če ga pravilno vržemo, med letom vrti, se dvigne in naredi velik krog, potem pa se vrne tja, od koder je priletel.

Rekord

Danes z bumerangi ne lovimo netopirjev, ampak jih uporabljamo za zabavo in šport. V Avstraliji in tudi drugod po svetu imajo tekmovanja, celo svetovna prvenstva, na katerih se športniki pomerijo v metanju bumerangov. Eni merijo, kako natančno se je bumerang vrnil k metalcu, drugi pa, kako daleč je odletel od njega, poleg teh pa je še vrsta raznih tekmovanj.

Rekord v dolžini metanja ima David Schummy, ki je leta 2005 bumerang vrgel kar **427,2 m** daleč.

Današnji bumerangi

imajo lahko tudi tri, štiri ali celo več krakov. Nekateri se vračajo, nekateri pa ne. Lahko so različno veliki in največji so dolgi skoraj meter. Najmanjši vračajoči se bumerang je na avstralskem nacionalnem prvenstvu leta 1997 vrgel Avstralec Sadir Kattan. Njegov bumeranec je bil dolg komaj **48 mm**, toliko kot prst na roki. Ta drobceni bumerang je letel zahtevanih **20 m**, nato pa se je poslušno vrnil Sadirju v roke.

Vse se vrača ...

Besedica bumerang pa ima danes še en pomen. Z njo nakažemo, da se nekaj vrača. Če nekomu želimo ali storimo nekaj slabega, se nam to dejanje čez čas vrne in prizadene nas. Velja pa tudi drugače. Če nekomu pomagamo ali naredimo nekaj dobrega, se nam tudi naša dobrota nekoč povrne. Ne da se natančno povedati kdaj, saj tudi bumerang za svoj let potrebuje nekaj časa. Nekoč pa se gotovo vrne!

Mini kviz

Izberi pravilne trditve.

1.

Avstralijo so odkrili

- a) pred odkritjem Amerike
- b) v istem času, kot so odkrili Ameriko
- c) sto let po odkritju Amerike

2.

Terra Australis pomeni

- a) črna zemlja
- b) južna Zemlja
- c) Avstrija

3.

James Cook je raziskoval Avstralijo in našel

- a) avstralopitke
- b) Aborigine in zanimive živali
- c) zlato

4.

Aborigini so lovili netopirje z

- a) lokom
- b) sulico
- c) bumerangom

5.

Rekord v metu bumeranga je

- a) 427 m
- b) 40 m
- c) 150 m

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK, ILUSTRACIJA: JAKA VUKOTIČ

Sem dojenček in tehtam
dobri 2 toni. Pri mamici
popijem kakih 500 litrov
mleka na dan.

Kit orka

je orjak; to je največja vrsta v družini delfinov. Orke so zelo razširjeni plenilci in lovijo ribe, morske želve, pingvine, morske pse, napadajo celo kite. Odrasel samec meri v dolžino do 9 metrov in tehta tudi več kot 6 ton. Samice so nekoliko manjše. Orke živijo v jatah, te pa se združujejo v skupine. Brejost traja precej dolgo; od 16 do 18 mesecev. Mladič je tesno povezan z materjo, pri njej sesa mleko do 2. leta starosti. Za mladiče skrbi cela jata. Samice kotijo do 40. leta starosti in živijo dlje kot samci.

Naj rastline

V rastlinskem svetu nas s svojimi nenavadnimi lastnostmi preseneča marsikatera rastlina. Nekatere tako izstopajo, da dosega prave rekorde in so zato tudi zapisane v Guinnessovo knjigo rekordov. Nekatere jedo celo žabe ...

Najbolj strupena

S svojim strupom nas preseneča **kloščevce**, njegovo latinsko ime je *Ricinus communis* in pomeni klop. Oblika semen je namreč zelo podobna klopom. V semenih je zelo močan strup ricin. Človek umre, če poje samo štiri semena! Velja za najbolj strupeno rastlino na svetu. Strup ima močan učinek na krvne žile, na kri in živčevje. Pri visoki temperaturi se strup uniči. Tako so ga že v srednjem veku močno segrevali in uporabljali kot odvajalno sredstvo. Rastlina je doma v Afriki. Raste kot velik grm. Iz semen pridelujejo zelo znano ricinusovo olje, ki ga veliko uporabljajo v medicini. Stari Egipčani so olje uporabljali predvsem za razsvetljavo in kot mazilo.

Zaradi dlanasto deljenih listov in lepih plodov ga danes gojijo v vrtovih kot okrasno rastlino.

Najbolj smrdljiva

roža na svetu je *Amorphophallus titanum* iz družine **kačnikovk**. Cvetočna rastlina smrdi kot gnilo meso! S tem privablja opraševalce, kot so hrošči, muhe in druge žuželke. Tudi barva socvetja je temno rdeča in spominja na kos mesa. Jakost smradu postopoma narašča od poznega večera do sredine noči. Kačnikovke imajo še eno neverjetno sposobnost – termogenezo. To pomeni, da so sposobne dvigniti svojo temperaturo nad temperaturo zraka v okolici, razlika je lahko celo 35 °C! Toplotni valovi, ki izhajajo iz središča smrdljivke, pomagajo rastlini z lijakasto oblikovanim socvetjem širiti svoj vonj. Za cvetočo rastlino velja, da ima največje nerazvejeno socvetje na svetu. Zraste lahko več kot 3 metre v višino! Cveti zelo redko, prvič šele po približno desetih letih.

Ta rekordna smrdljiva velikanka uspeva v ekvatorialnih deževnih gozdovih Sumatre in v botaničnih vrtovih.

Najhitreje rastoča

Ena od izjemnih rastlin na svetu je tudi **bambus**. Velja za najhitreje rastočo rastlino. Določene vrste lahko zrastejo okoli meter na dan. Trenutni svetovni rekord je vrsta *Phyllostachys edulis*, ki v enem dnevu zraste celo 1,2 metra! Rast je močno odvisna od podnebnih razmer ter vrste tal. Bambus uvrščamo v družino pravih trav. Je ena najkoristnejših rastlin na svetu. Uporabljamo ga za prehrano, industrijske materiale za grajenje hiš, krmo za živali, okras, oblačila in drugo.

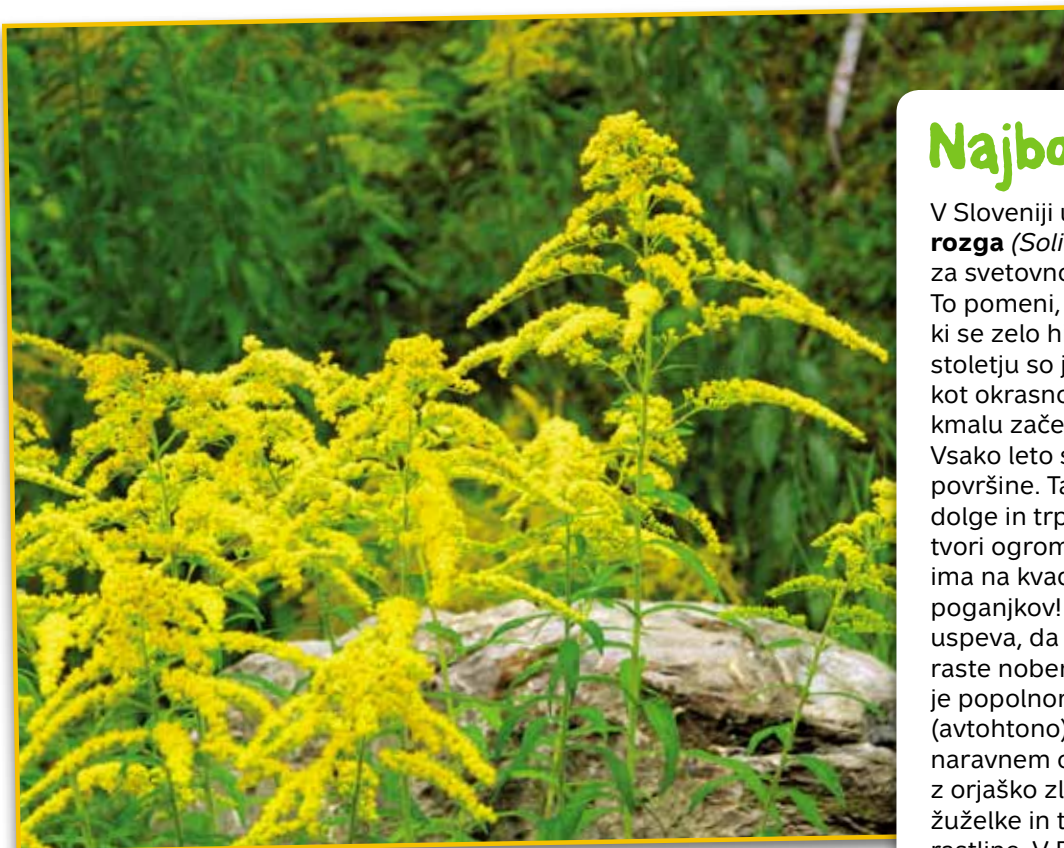
Razširjen je po vsem svetu, razen v Evropi ter na severnem in južnem polu, vse od visokogorja do vročih tropov.

Palma z največjimi listi

Z velikostjo nas preseneča tudi **tropska palma** *Raphia farinifera*. Palma ima namreč največje liste na svetu. Posamezna peresa lista lahko dosežejo rekordnih 25 metrov dolžine! Je endemit v Afriki in na Madagaskarju. Deblo je visoko do 10 metrov, premer meri okoli en meter. Neverjeten je tudi podatek, da palma cveti in plodi samo enkrat v svojem življenju. Cveti šele, ko je stara približno 20 do 25 let, nato po petih letih obrodi. To zelo koristno velikanko uporabljajo kot gradbeni material, za pohištvo, ograje, lestve, za vrvi, za tkanje klobukov, preprog, ribiških mrež, zaves, tekstila in drugo.

Sadež uporabljajo za sokove, mila, vosek in še bi lahko naštevali.

Najbolj invazivna

V Sloveniji uspeva **orjaška zlata rozga** (*Solidago gigantea*), ki velja za svetovno znano invazivno vrsto. To pomeni, da je tujerodna rastlina, ki se zelo hitro širi v okolje. V 18. stoletju so jo namreč prinesli v Evropo kot okrasno rastlino. Vendar se je kmalu začela širiti iz vrtov v naravo. Vsako leto se razširi na 910 km² nove površine. Ta zelnata trajnica ima zelo dolge in trpežne korenike. Z njimi tvori ogromne in goste mreže, in sicer ima na kvadratni meter več kot 150 poganjkov! Rastlina tako zelo dobro uspeva, da v njenih gostih sestoijih ne raste nobena druga rastlinska vrsta in je popolnoma izrinila vse domorodne (avtohtone) rastline. V njenem naravnem okolju v Severni Ameriki se z orjaško zlato rozgo hranijo različne žuželke in tako nadzorujejo širjenje rastline. V Evropi pa teh žuželk žal ni, zato se rastlina neomejeno širi.

Je tujerodna rastlina, ki se zelo hitro širi v okolje.

Naj plenilka

Mesojede rastline so rastline, ki se največkrat hranijo z žuželkami. Za nekatere vrste iz rodu *Nepenthes* pa velja, da imajo rekordno največji plen. Ena izmed največjih mesojedih rastlin je vrsta *Nepenthes rajah*; **njen plen so večje žabe, ptiči in celo podgane!** Za lovljenje in prebavljanje te-teh so seveda prilagojene. Rastlina ima namreč obliko velike skodelice, visoke okoli 40 cm ter 20 cm široke. V njej je polno vode, do 3,5 litra, ter kislih encimov. Svojo žrtev privabi s sladkim dišečim nektarjem. Ko je žrtev ujeta, ne more pobegniti, saj ima skodelica drseče liste, in se utopi. Krvoločna mesojedka jo nato s pomočjo encimov prebavi ter iz nje posrka hranilne snovi. To vrsto najdemo v gorovju otoka Borneo.

Uvrščena je na rdeči seznam ogroženih vrst.

Plazeči dren (*Cornus canadensis*)

Ali veš?

- **Največji cvet** na svetu meri v premeru kar 91 centimetrov. To je rastlinska vrsta *Rafflesia arnoldii*. Ogromni cvet tehta okoli **11 kilogramov**. Rastlina uspeva v deževnem tropskem gozdu Indonezije.
- Slovenija je tretja najbolj gozdnata država v Evropi. Pri nas raste nekaj izjemnih dreves, med njimi je lipa v Rutu nad Baško grapo, za katero se govori, da je stara 800 let. V 13. stoletju naj bi pod lipo vaški sodnik s sabljo razsojal spore med vaščani. Zato simbolizira prijateljstvo in dobre, poštene odnose.
- Cvetni listi plazečega dreva (*Cornus canadensis*) potrebujejo samo 0,5 milisekunde, da se odprejo in izločijo pelod.

BioBlitz – 24

12. junija 2015 ob 9. uri se je začel BioBlitz – 24 ur z reko Muro. Bogat program z delavnicami, vodenimi raziskovalnimi sprehodi, terenskim popisom vrst, predavanji, vodenimi večernimi in nočnimi raziskovalnimi sprehodi ter nočjo dokumentarnega filma.

Več kot 90 prostovoljcev iz različnih društev in organizacij je soustvarilo izjemenih 24 ur z reko Muro. Zbralo se je okrog 500 udeležencev – otrok iz vrtcev, šolarjev, dijakov, domačinov ... Program in vsebine so vsakomur ponujali nekaj za spoznavanje in razumevanje izjemnosti reke Mure.

Zakaj smo izbrali prav Muro?

Mura je naša zadnja velika reka z dobro ohranjeno naravno rečno dinamiko. Vz dolž nje se je ohranila izjemna poplavna ravnica, na kateri se prepletajo reka z meandri in mrtvicami, kompleksi poplavnih gozdov ter značilna kmetijska kulturna krajina v zaledju, ki jo ponekod še tvorijo sestavi mokrotnih travnikov, mozaičnih polj in vasi na robu poplavnih ravnic.

Dogodek je potekal v Veržeu. Seveda je bila organizacija 24-urnega programa za organizatorje kar velik zalogaj. Vendar nam je v sodelovanju s slovensko nacionalno komisijo za UNESCO in občino Veržej uspelo.

ur z reko Muro

Raziskovanje narave z vsemi čutili – na vodenem raziskovalnem sprehodu so udeleženci spoznali naravo ob Muri s pomočjo čutil: »Vidna raznolikost«, »Prisluhni naravi«, »Dišēja narava«, »Potipaj naravo«. Pri svojem delu so uporabljali stereolupo in mikroskop ter druge pripomočke za določanje rastlinskih in živalskih vrst.

Predstavljena je bila tudi zgodovina iskanja zlata in prikaz spiranja zlata v naplavinah reke Mure.

Na raziskovalnem spustu po Muri so udeleženci pod vodstvom strokovnjakov spoznavali in popisovali ptice, sesalce ter rastline, ki jih najdemo v poplavnih gozdovih in mrtvicah ob reki Muri.

V večernih urah smo opazovali nočne metulje z metodo središčno osvetljenega šotora. Predstavljene so bile značilnosti nočnih metuljev in problem svetlobnega onesnaževanja.

FOTOGRAFIJE: ARHIV ZRSVN

Lenka Rojs in Mojca Bedjanič

ŠVICA

Če bi popotnika povprašali po Švici, bi vam rekel, da je to dežela luknjastega sira, slastne čokolade, natančnih ur in polnih bančnih trezorjev ...

Švica je alpska dežela, ki se ponaša z bogastvom in naravnimi lepotami.

Matterhorn je najvišja gora in zaščitni znak švicarskih Alp.

Bern – švicarska prestolnica

Švica je celinska država v Srednji Evropi. Njene sosedje so Nemčija, Francija, Italija, Avstrija in Lihtenštajn. V državi s površino 41.284 km² živi **8 milijonov prebivalcev**, glavno mesto je **Bern**.

Uradno ime Švice je *Švicarska konfederacija* (*Confoederatio Helvetica* – CH) in ima kar **štiri uradne jezike**: nemščino, francoščino, italijanščino in retoromanščino. Zvezna država je razdeljena na **26 kantonov**. Švica ima dolgoletno tradicijo politične in vojaške nevtralnosti, zato se je razvilo **bančništvo**. **Uvršča se med najbogatejše države na svetu**, švicarski frank pa velja za najbolj stabilno valuto v Evropi.

Švicarska idila

Renski slapovi so največji slapovi v Evropi.

Naravne lepote alpske dežele

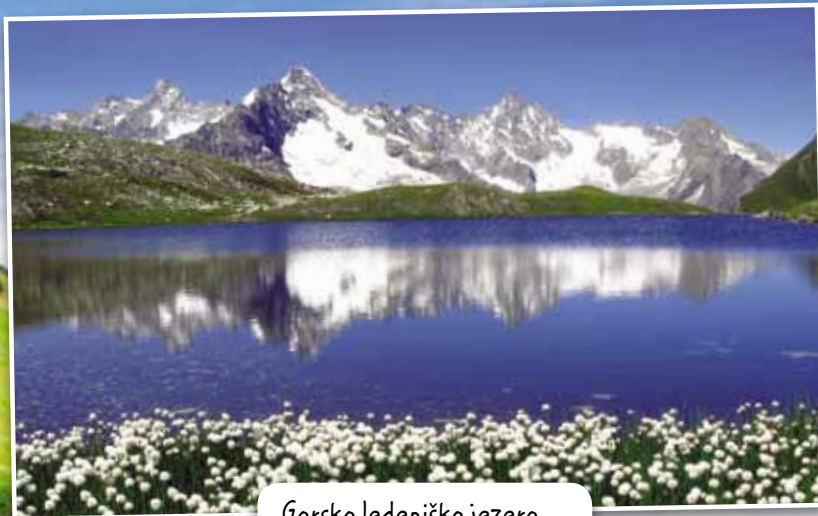
Švica je dežela alpskih vrhov, rodovitnih dolin in čudovitih ledeniških jezer. Na severozahodu se razteza hribovje Jura, v osrednjem delu je planota Mittelland, ki je najbolj poseljena, na preostalih dveh tretjinah države pa se razprostirajo **Alpe**. Najvišja gora je **Matterhorn** (4478 m). Njena oblika že od daleč spominja na mogočno piramido in tako je gora postala **zaščitni znak Švice**. Najdaljša švicarska reka je **Ren**, ki pri mestu Neuhausen ustvari veličastne **Renske slapove**. Ti so sicer res visoki le okoli 15 m, zato pa so **široki okoli 150 m** – veljajo za **največje slapove v Evropi**. V Švici je **največje alpsko ledeniško jezero v Evropi** – **Ženevsko jezero**, ki meri 581 km². Država se ponaša tudi z **najvišje** ležečo železniško postajo v Evropi – Jungfrauoch, ki leži na nadmorski višini 3454 m. Vlak pelje po **panoramski gorski železnici** po posebnih zobatih tirih, ki so namenjeni premagovanju strmih klančin.

Gorska železnica na znameniti prelaz Jungfrauoch

Ženevsko jezero je največje ledeniško jezero v Evropi.

Gorsko ledeniško jezero ...

Prebivalstvo in kultura

Prvotno so ozemlje Švice naseljevali **Kelti**, ki so v 2. stoletju prišli pod oblast rimskega imperija. Od 6. stoletja dalje je Švica spadala pod frankovsko državo, med 11. in 13. stoletjem pa so na tem ozemlju vladale grofije. Danes Švico sestavlja kulturni mozaik štirih narodov: **Italijanov, Francozov, Nemcev in Retoromanov**. Slednji so najstarejši **potomci alpskih staroselcev**, ki imajo svoj jezik in kulturo. V Švici se že od 17. stoletja naseljujejo tudi **priseljenci drugih narodnosti**. Ljudje v Švici so prijazni, a kljub temu veljajo za precej zadržane. Vsekakor pa Švicarji ne marajo zamujanja in točnost jim veliko pomeni. Ta njihova lastnost je že pregovorna – »točen kot švicarska ura«. Zato tudi ne preseneča, da so izumili najbolj slavne ure na svetu – **Rolex** in **Swatch**.

Švicarji obožujejo sir emmentaler, ki je doma v švicarskih Alpah.

Slavni švicarski izdelki

Poleg točnosti Švicarji nadvse obožujejo sir. **Mlekarstvo** in **sirarstvo** sta tisočletna alpska tradicija in pomembna gospodarska dejavnost tudi danes. Svetovno znani **sir emmentaler** z velikimi luknjami je doma prav v alpski dolini Emmental v kantonu Bern. In ko so iznajdljivi Švicarji mleku dodali še čokolado, sta nastala **Lindt** in **Toblerone** ... njami! Izdelki, ki so prinesli Švici svetovni sloves, pričajo o tem, da so Švicarji nadvse skrbni in natančni. Med takšne izdelke sodi tudi veleslavni **švicarski žepni nož**.

Alpska idila – Heidi, jodlanje in leseni rogovi

Nekoč idilično gorsko življenje na švicarskih planinah opisuje priljubljena knjiga o deklici **Heidi**. Prvič je bila objavljena leta 1880, danes je prevedena v 50 jezikov, po njej je bil posnet tudi film. Z alpsko idilo sredi gorskega kraljestva je povezano tudi jodlanje. To je zavijajoče in vriskajoče prepevanje, a le malokdo ve, da je bil to najstarejši način komuniciranja med pastirji. Tradicionalni inštrument, ki je povezan s pastirsko kulturo, je **alpski rog**. To je okoli 4 m dolgo leseno trobilo, izdelano iz drevesnega debla. Tudi to so nekoč pastirji uporabljali za sporazumevanje med oddaljenimi dolinami.

Alpski rog je značilni tradicionalni inštrument, ki izvira iz švicarskih Alp.

Tako in drugače razgibana Švica

Švica vas bo naravnost navdušila tudi z javnim transportom. Ima **najgostejše in najbolj elektrificirano železniško omrežje** v Evropi. Čez alpske prelaze so speljane znamenite gorske ceste in železniške proge. Poleg tega pa Švica ponuja zelo raznolike aktivnosti; zagotovo ste že slišali za katero od znanih smučarskih središč, kot so Zermatt, Davos, St. Moritz.

Švica je raj za zimske športe.

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Dobila sem novo psičko in opazila, da so ji začeli rasti seski. Glede na to, da je stara okoli 6 mesecev, me zanima, ali seski rastejo zaradi brejosti ali samo označujejo, da je psička in ne pes? Prosim, odgovori mi čim prej.

Alja, 12 let

Na vprašanja odgovarja
Maja Stopar, dr. vet. med.

Seske imajo psi in psičke, so pa pri psičkih precej bolj razviti. Glede na starost tvoje psičke bi rekla, da počasi spolno dozoreva in da se bo kmalu prvič gonila. Tudi med gonitvijo se seski spreminjajo, ne le med brejostjo. Po gonitvi se nekaj časa ne povrnejo v prejšnje »speče« stanje. Predvsem pa ne, če ima psica navidezno brejost, takrat imajo lahko seski tudi mleko, čeprav psica sploh ne bo imela mladičev.

Moja psica Tiksi (pasme cavalir king charles spaniel) smrči. To počne že dalj časa. Ne vem pa tudi, zakaj je gnoj, imam pa še eno vprašanje: zakaj se podi za mačkami, ali je to takšna pasma ali so jo že navadili, ko je bila mladiček (dobili smo jo pri dveh letih), in rada ima hrano. Pa še eno vprašanje: stara sem 11 let in rada bi imela ptička pasme kanarček, no, vprašati te želim, ali je ta ptič primeren zame (seveda mi bodo starši pomagali pri vzgoji), kaj je in na kakšno okolje se radi privadijo in ali ga imajo radi?

Gloria, 11 let

Smrčanje je pri naših štirinožnih prijateljih kar pogosto. Pravzaprav vsak kuža, ki dovolj trdno zaspi, kdaj pa kdaj prežaga kakšno poleno. Je pa res, da so nekatere pasme boljši smrčachi kot druge. Denimo tvoja psička že pripada taki pasmi, saj ima nekoliko »potlačen« gobček. Ni pa to prav nič hudega, le moteče je lahko, če vleče dreto kot kak stari stric in budi vso hišo. Glede mačk je spet od psa do psa različno. Nekaj je odvisno od tega, kako so ga navadili, nekaj od tega, kakšne pasemske zasnove je prinesel na svet. Tvoja psička je po vzreji naravnana bolj lovsko in prav gotovo ima gene, ki ji narekujejo bolj lovsko vedenje, kot ga bo kazal denimo prikupen »žepni« maltežan. Prav tako pa je verjetno nihče ni opozarjal, da se mačk ne preganja, in se je kar malo navadila, da je zabavno, če se kdaj pa kdaj kakšna prikaže in ji popestri dan. To vedenje je sicer mogoče odpraviti ali vsaj delno ublažiti, bo pa potrebno kar nekaj truda, če je že globoko

zasidrano v njeno vedenje. Da je psička lepo ješča, pa sploh ni nič nenavadnega. Če se ne giba veliko, še zlasti pa, če je sterilizirana, boš morala kar malo popaziti, da se ne bo preveč zredila.

Kanarčki pa so ljubke ptice, ki so čudovite za življenje v naših domovih, saj tako lepo pojejo ... Seveda je to primerna ptica zate, pravzaprav za vsakega začetnika, saj ne potrebuje veliko vzgoje in časa. Žvrgoli pa zelo lepo. Ob nakupu natančno povprašaj rejca, kako je treba skrbeti za ptico (ali morda dve?), kakšno mešanico semen je, kakšno kletko priporoča in vse drugo.

Živijo, dr. Vetko!

Res me zanima, zakaj si moj muc, ko je ali pije, ovije rep okoli svojega telesa? Hvala za odgovor že vnaprej!

Animal fan, 11 let

Muce s svojim repom sporočajo veliko o svojem razpoloženju. Kadar je rep ovit ob telesu, muca pa zelo skrčena, je to navadno znak, da jo zebe. Kadar je sproščena, z repom ovitim okrog sebe, po navadi sporoča, da ji je prijetno in udobno in da je zadovoljna. In nekaj podobnega bi lahko rekli tudi za čas hranjenja ali pitja – verjetno ji je kar prijetno, ko ji ponudiš slastno kosilo, kajne?

Dragi dr. Vetko,

Zate imam pomembno vprašanje glede moje psičke Neli, ki je pasme shih-tzu, zanima me, zakaj se tako rada potepa, čeprav ima pet mladičkov, stara je tri leta. Živim na deželi, zato ne vem, kaj naj storim, ne morem je pa ves dan imeti v hiši, kako naj ji povem, da naj ostane doma. PROSIM, ODGOVORI MI !!!
Nika, 11 let

FOTOGRAFIJE: SHUTTERSTOCK

Nika, seveda bo treba postaviti ograjo okrog vrta, če bo psička še naprej prosto tekala. Navadila se je, da si zabavo poišče drugje, saj se verjetno ne ukvarjate kar naprej le z njo. Ne vidim pa razloga, zakaj ne bi bila v hiši. Nič ji ne bo škodilo, če je v hiši na varnem, vsaj trikrat na dan pa bi jo peljala na sprehod, se z njo zunaj igrala, ali pa bi te pač spremljala ob tvojih opravilih okrog hiše. Glavno je, da mora biti ves čas pod tvojim nadzorom; kadar ni in ji je dolgčas, seveda uide in si poišče svojo zabavo. Psi, ki niso zaposleni, niso srečni. Ali pa si poiščejo svojo zabavo, ki pa nam, njihovim lastnikom ni nič povšeči – lahko kaj uničujejo, se potepajo ali kaj podobnega. Saj vendar imaš kužka zato, da se z njim ukvarjaš, da se igrata in da se imata fino, ali ne?

ILUSTRACIJA: DAMIJAN STEPANČIČ

Imaš vprašanje?

Pošlji ga na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali na **moj.planet@mkz.si**. Če je objavljeno tvoje pismo, nam čim prej pošlji svoj naslov, da ti pošljemo nagrado!

Dr. Vetku lahko zastavite vprašanje tudi na spletnih straneh **www.mladinska.com/mojplanet**.

Več vprašanj in odgovorov dr. Vetka najdeš tudi na spletnih straneh: **www.mladinska.com/mojplanet/drvetko**

Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.

**potepanja
po Sloveniji**

Pelji starše na izlet

- Turistično društvo Dovje-Mojstrana
www.mojstrana.com
- Soteska Vintgar, www.vintgar.si

Dolina Radov

Na osvežujočem gorenjskem zraku

Globoko med planotama Pokljuka in Mežakla po skriti dolini teče komaj 17 kilometrov dolga reka. Že pred stoletji so ob njej peš potovali romarji, danes pa se turisti od Bleda do Mojstrane po makadamski cesti najraje zapeljejo s kolesi. Na vsakem metru poti uživajo v skoraj popolnem miru, zaradi visoke nadmorske višine pa je prijetno hladno tudi poleti.

Reka Radovna
v vasi Krnica

ne

Soteska Vintgar

Skrivnostna reka

Mojstrana in Dovje sta stari gorenjski vasi ob Savi Dolinki, že zelo dolgo pa ljudje živijo v odročni dolini, kamor se iz Mojstrane vzpnemo čez Kosmačev preval. Pod njim se svet razcepi v tri doline. Kot in Krma se vzpenjata proti Triglavu in tja najraje zavijejo planinci. Na vzhod pa se odpeljemo po najprej precej široki dolini, ki se kasneje zoži. Reka Radovna izvira pod Jutrovo skalo in je najprej videti bolj kot potok. Šele v vasi Krnica se pred jezom razširi in svojo pot buče nadaljuje v Blejski vintgar – v sotesko, kamor nikakor ne moremo s kolesi, ampak samo peš iz vasi Podhom. Ko se Radovna izvije iz skalnatega objema ozke soteske, se kmalu izlije v strugo Save Dolinke.

Hiša Pocarjeve domačije je imela tudi preužitkarsko kamro – sobo za stare starše.

400 let stara domačija

Pocarjeva domačija je bila nekoč ena izmed šestih v vasi Zgornja Radovna. Hišo so postavili leta 1775, a kmetija naj bi tam stala že pred več kot 400 leti. Nazadnje so pred četrto stoletje tam živeli brata in sestra. Po njeni smrti je domačijo z vsem pohištvo in opremo odkupil in obnovil Triglavski narodni park. Poleti si lahko tudi notranjost objektov ogledamo vsako soboto in nedeljo. Domačija je kar velika: zraven hiše stojita še gospodarsko poslopje s hlevom in svinjak. Poleg goveda in svinj so redili tudi koze in ovce, ob tem pa so se kmetje v Zgornji Radovni ukvarjali še z gozdarstvom.

Deblo Gogalove lipa
ima premer več kot
dva metra.

400 let stara lipa

Tudi Gogalova domačija je verjetno stara približno toliko kot Pocarjeva, vendar so poslopja precej mlajša. Na dolgo zgodovino opozarja skoraj 24 metrov visoki lipovec. Deblo bi komaj objeli štirje odrasli ljudje. Strokovnjaki ocenjujejo, da je lipovec star od 380 do 450 let, domačini pa pravijo, da je še precej starejši: kar 800 let.

V Radovni so nekoč kopali zelo
kakovostno kredo. Ko so odprti
kop opustili, je nastalo jezero.

Z žago venecijanko Psnakove
žage so 4 metre dolg smrekov
hlod žagali kar 20 minut.

Žaga je pela le spomladi in jeseni

Le 300 metrov od izvira Radovne stojita Psnakova žaga in mlin. Koliko sta stara, se ne ve, nazadnje so mleli in žagali pred približno štiridesetimi leti. Tu so menda mleli samo prebivalci Zgornje Radovne, torej dela ni bilo prav veliko, pa saj ga niti ni moglo biti: vodno kolo se je namreč

vrtelo le spomladi in jeseni. Zakaj? Raziščite okolico in videli boste, da je poleti v strugi komaj kaj vode. Mlinar je moral počakati, da se je začel v gorah taliti sneg, jeseni pa na deževje. Ko je bilo vode dovolj, se je mudilo. Voda je poganjala dve vodni kolesi in tako je lahko mlinar hkrati mlel in žagal.

Jezero, ki ga ne najdete na zemljevidu

Kjer se dolina spet nekoliko razširi, nas preseneti jezero prav posebne barve. Tu so nekoč izkopavali kreda, in ko so dejavnost pred tridesetimi leti opustili, se je kotanja počasi napolnila z vodo. Nastalo jezero še danes ni označeno na zemljevidih. Seveda so ga našle mnoge vrste dvoživk, poleti pa so bregove zasedale trume kopalcev, kar lastnikom zemljišča in upravljavcem Triglavskega narodnega parka ni bilo najbolj všeč. Če se že kopate, poskrbite, da ne boste glasni. Da ne smemo parkirati na travi ali odmetavati smeti, pa je seveda jasno.

Žalost v dolini

Med drugo svetovno vojno so leta 1944 Nemci v Srednji Radovni iz maščevanja, ker so partizani zajeli dva njihova vojaka, požgali dvanajst hiš, v katerih je umrlo 24 vaščanov. Na tragični dan nas spominjajo ostanki Smolejeve domačije.

Smolejeva domačija je leta 1944 doživela žalostno usodo ducata hiš v Zgornji Radovni.

Po vsej dolini so raztresene stare hiške.

Freska Višarske Marije na Pocarjevi domačiji

Freske na domačijah

Na Višarje, goro s cerkvico nad Trbižem, kjer je danes smučišče, so se nekoč zgrinjale množice romarjev. Najraje so potovali čez Bled in po dolini Radovne proti Mojstrani. Tam, kjer je bila hiša okrašena s fresko, so se lahko romarji nahranili ali prespali.

Ajdovi krapci

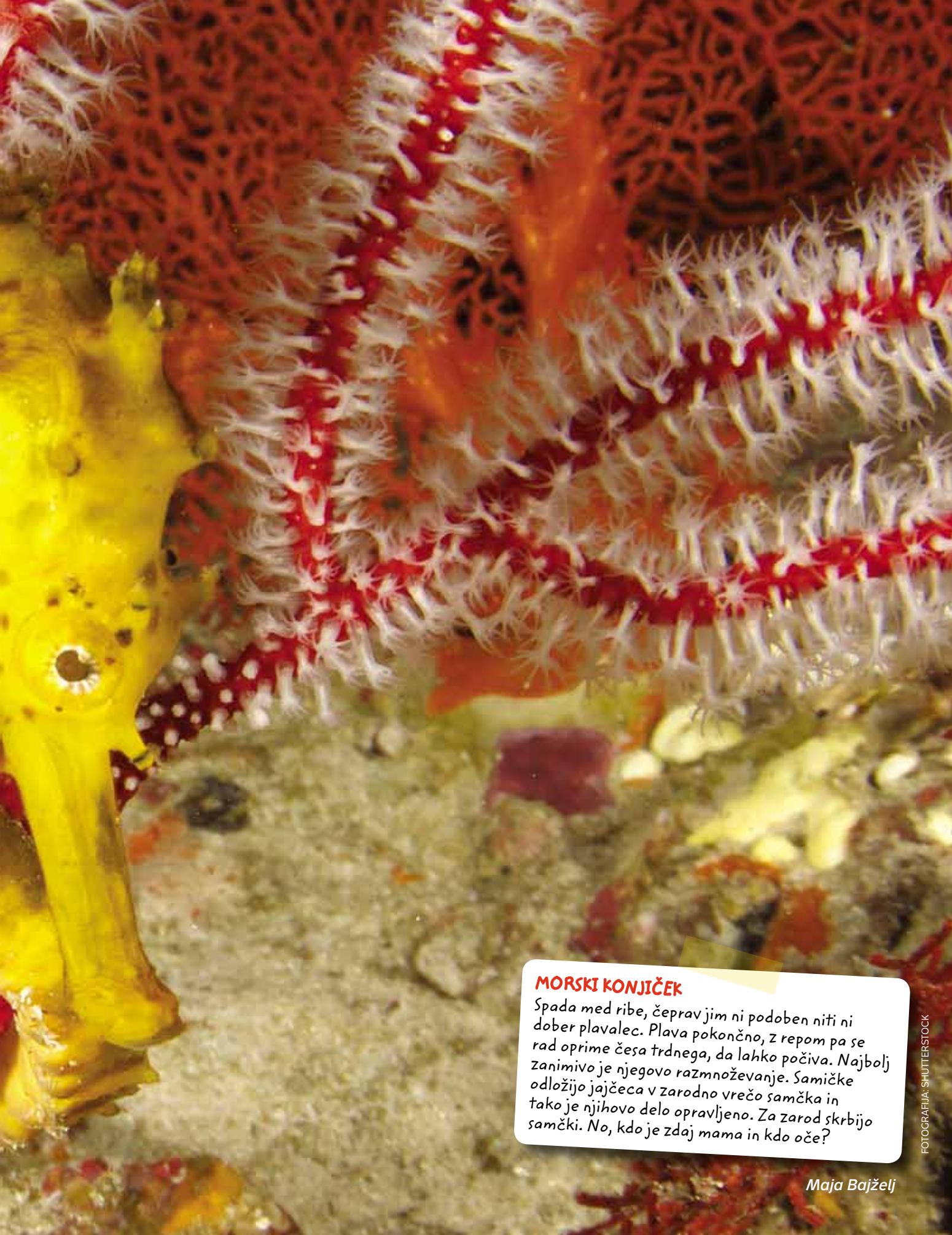
V dolini Radovne smo v Gostilni Psnak pokusili ajdove krape, izvrstno domačo jed iz ajdove moke in prosene kaše s skuto in zabelo iz ocvirkov. Poleti so najboljši s kislim mlekom, pozimi pa s kislim zeljem!

Ali veš?

- Gorenjska je v srednjem veku zaživela z železarstvom. Fužine, topilnice železa, so bile od 16. stoletja tudi v Radovni, zaprli so jih leta 1901.
- Po ustnem izročilu naj bi skozi dolino Radovne potovala Napoleonova vojska. Na to naj bi spominjal napis, ki ga je na skalo vklesal francoski vojak. Skalo so poimenovali kar Napoleonov kamen.

MORSKI KONJIČEK

Spada med ribe, čeprav jim ni podoben niti ni dober plavalec. Plava pokončno, z repom pa se rad oprime česa trdnega, da lahko počiva. Najbolj zanimivo je njegovo razmnoževanje. Samičke odložijo jajčeca v zarodno vrečo samčka in tako je njihovo delo opravljeno. Za zarod skrbijo samčki. No, kdo je zdaj mama in kdo oče?

MAČEK MURI

PRAZNUJE

40 LET

Na voljo nove mačje dobrote

Že več kot
150 000
izvodov!

SLIKANICA

Prvič je izšla pred 40 leti. Vsa ta leta je z zgodbo, nepozabnimi pesmicami in prikupnimi ilustracijami nagovarjala številne generacije malih bralcev. Zagotovo ena najbolj priljubljenih slikanic pri nas.

ZVEZKI

Zvezki A4 z motivi mačka Murija. 60-listni, 70-gramski papir, različni motivi; črtani z robom in brezčrtni.

PLIŠASTA IGRAČA

Ljubek in mehek plišasti Muri bo v hipu osvojil srca svojih malih prijateljev. Velikost: 20 cm.

NOVO

Še več izdelkov Maček Muri poiščite v knjigarnah Mladinske knjige.

Najhitreje do knjig in izdelkov: 📍 v knjigarnah 🌐 www.emka.si ☎ 080 12 05

kako nastaja

Povsod okoli nas je plin, ki mu pravimo zrak – nevidna snov brez vonja in okusa. Za pline je značilno, da zasedejo vsak prazen prostorček. Zrak je mešanica različnih plinov, med katerimi je največ dušika, sledi pa mu kisik, ki je za nas zelo pomemben, saj nam omogoča dihanje. Nenavadna lastnost zraka je, da včasih miruje, včasih pa se premika in to na videz brez razloga. Gibanju zraka pravimo veter.

Tlak

Zrak okoli nas povzroča tlak, ki ga ne občutimo. Zračni tlak je prisoten, ker na nas pritiskajo plasti ozračja, ki obdajajo Zemljo in ležijo nad našimi glavami. Toda zračni tlak ne pritiska le navpično, ampak na nas in seveda na vse na Zemlji deluje v vseh smereh. Zaradi tega zračnega tlaka ne občutimo kot težko breme, ki bi viselo na naših ramah. Če bi bil zračni tlak povsod enak, bi zrak povsem miroval. Zaradi različnih vzrokov pa se zračni tlak od kraja do kraja spreminja. Prav razlika med tlakom na različnih območjih povzroči nastanek vetra.

ne VETER?

Naredimo enostaven poskus. Vzamemo balonček in ga napihnemo. V napihnjenem balonu je zračni tlak večji kot v njegovi okolici. Če odprtino balona odpremo, bo zaradi tega iz njega pihnil zrak. To je pravzaprav veter. Ta poskus nam tudi pokaže, da zrak potuje oz. veter piha iz območja večjega tlaka.

Vzroki

Glavni vzrok za nastanek različnih tlakov v zraku je sončna svetloba oziroma razlike v segrevanju ozračja. Vrnimo se k našemu poskusu z balonom. Če balonček postavimo na sonce, se bo segrel in se še dodatno napihnil oz. postal bo trši. To pomeni, da se je tlak v njem povečal. To verjetno dobro poznate tudi na primeru žoge, ki se na soncu ogreje in postane trša. Naredimo lahko dodaten poskus. Vzamemo dva balončka, enega svetlega, drugega pa temnejše barve. Napihnemo ju približno enako in postavimo na sonce. Že čez nekaj minut ugotovimo, da se je temnejši balon bolj segrel in je zaradi tega tlak v njem večji kot v svetlejšem balonu. Enako je na Zemlji in v njenem ozračju. Na nekaterih območjih se zrak bolj segreje in je tam tlak večji, kar povzroči gibanje zraka.

Različni vetrovi

Vetrov je veliko vrst, saj nastanejo na različnih območjih z različno obliko površja. Gotovo si že slišal za polete v Planici. Tam nastane prav poseben veter, ki si ga letalci zelo želijo. Ob sončnem vremenu se ob vznožju gora zrak segreje in se zaradi tega začne dvigovati ob pobočju. Ob morju lahko ob lepem vremenu opazimo nenavaden pojav. Podnevi veter vedno piha z morja, zvečer oz. ponoči pa z obale proti morju. Razlog je podoben kot v Planici. Sonce obalo močnejše segreje kot morje. To gotovo veste, če ste kdaj stali na vroči kamniti obali. V podplate vas je peklo, zato ste si šli noge shladiti v vodo. Segreti zrak se zato nad obalo dviga, nadomesti pa ga hladnejši zrak iznad morja. Ponoči pa je ravno obratno. Obala se hitreje ohladi, zato se smer gibanja zraka obrne.

Burja

Pri nas je najbolj divji veter burja, ki občasno piha na Primorskem. Ta lahko preseže hitrost 200 kilometrov na uro, kar je hitreje od najhitrejših avtomobilov na avtocesti. Burja nastane, ko je nad Slovenijo visok zračni tlak, ki potiska hladen zrak proti morju. V okolici Ajdovščine se hladen zrak spusti v dolino in pridobi hitrost. Burja podira drevesa, odkriva strehe in povzroča nevšečnosti v prometu in je med najmočnejšimi vetrovi na svetu. Prekašajo jo le tornadi, vrtničasti oblaki, ki nastanejo zaradi razlike tlakov v nevihtnih oblakih.

Energija vetra

Ljudje že dolgo izkoriščajo energijo vetra. Veter je nekoč poganjal mline na veter, vodne črpalke in podobne naprave. Način delovanja takih naprav je podoben vetrnicam, s katerimi se radi igrajo otroci. Vetrnico sestavlja več lopatic ali jader, ki ujamejo veter in jo poženejo v vrtenje. Danes so vetrnice namenjene predvsem proizvodnji električne energije, ki jo uvrščamo med tako imenovane čiste in obnovljive vire energije. Pri nas imamo takih vetrnih elektrarn malo, ponekod po svetu pa so postavljena prava polja takih naprav.

Andrej Guštin

VSE ZA ŠOLO

V MLADINSKI KNJIGI

NAHRBTNIK LAESSIG

na voljo 8 različnih motivov

MOTIV EMPIRE YELLOW

MOTIV EMPIRE DARK PURPLE

NAHRBTNIK CUBE

Mladinska knjiga
TRGOVINA

EMKA.SI

www.facebook.com/solajenora

Hotel za žuželke

V hotelih za ljudi žuželke niso dobrodošle. Ne plačujejo računov in pogosto na smrt preplašijo kakšno turistko ali turista. Si predstavljaš receptorja, ki zahteva od ščurka, da poravnava račun za bivanje v hotelu?

Niso le nadležne

Marsikdo do žuželk čuti močan odpor. Samo grde se mu zdijo, samo nadležne, samo nevarne in samo škodljive. Tak človek si težko predstavlja, da bi na svojem vrtu za žuželke zgradil hotel. Ampak žuželke niso samo grde, nadležne, škodljive in nevarne. Ko brenčijo ali gomazijo okrog nas, pogosto pozabimo, da se srečujemo s koristnimi bitji, ki skrbijo za ravnovesje v naravi.

Žuželke ogroža človek

Osa lahko nevarno piči. Sploh kadar jemo ali pijemo. Kljub temu je ni treba ubiti. Zadostuje previdnost. Ognimo se ji in ji pustimo živeti. Je odlična opraševalka. Čeprav so žuželke najštevilčnejša živalska skupina, jih najbolj ogroža nepremišljeno in koristolovsko poseganje človeka v naravo. Tiste, ki ogrožajo naše pridelke, množično odstranjujemo s škodljivimi kemičnimi sredstvi, ne da bi pomislili, da s tem škodujemo tudi sebi. Ko gradimo mesta, ceste, uničujemo rastline, travne površine. S tem jemljemo žuželkam prostor za odlaganje jajčec.

Želke

Postani hotelir

Gradnja hotela za žuželke ni zahtevna. Lahko ga slavnostno odpreš na domačem vrtu. Brenčečo godbo, ki ji bosta hvaležna predvsem sadovnjak in zelenjavni vrt, bo hotel zagotovo pritegnil tudi zato, ker bo to obenem nekakšna žuželčja porodnišnica. V njej bodo žuželke lahko odlagale jajčeca in se tako ohranile. Pikapolonice, ki jih imamo vsi radi, odstranjujejo listne uši in jajčeca nekaterih žuželk, ki v sadovnjaku in vrtu lahko povzročijo veliko škode. Prav tako pomembne so čebele samotarke, ki so koristne za opraševanje sadovnjakov. Tvoj hotel je lahko tudi zavetišče za čmrlje, divje ose, strigalice, pajke in mogoče za kakšnega murnčka, ki bo poskrbel za izborno hotelsko glasbo.

Izdelaj si svoj hotel

Za gradnjo potrebuješ veliko ljubezni do narave in domišljijo. Najprej izberi primeren prostor. Najbolje je, da je v zavetju, da nanj posije veliko sonca in da ima v bližini restavracijo

– rastline z nektarjem. Pri načrtu upoštevaj, da bo vhod za žuželke obrnjen proti jugovzhodu. Vhod pred plenilskimi pticami lahko zaščitiš z mrežo. Potrebuješ nekaj desk, iz katerih narediš okvir, zaprto zadnjo steno in streho. Pri opremljanju hotelskih sob in apartmajev si lahko pomagaš z lesenimi paletami, s storži, slamo, z vejicami, bambusom, drevesnim panjem, v katerega je treba izvrtati luknjice različnih premerov. Odličen material je tudi odpadlo listje, prav pa pride tudi kakšen glinen cvetlični lonček. Pomembno je, da hotel na zadnji strani izoliraš s slamo ali koruznim listjem, da bo v sobah z razgledom toplo tudi pozimi. K hotelu s petimi zvezdicami sodi tudi bazen. V nižjo posodo nalij vodo in jo postavi v bližino rezidence. V bazenu se bodo gostje z veseljem odžejali.

Ali veš?

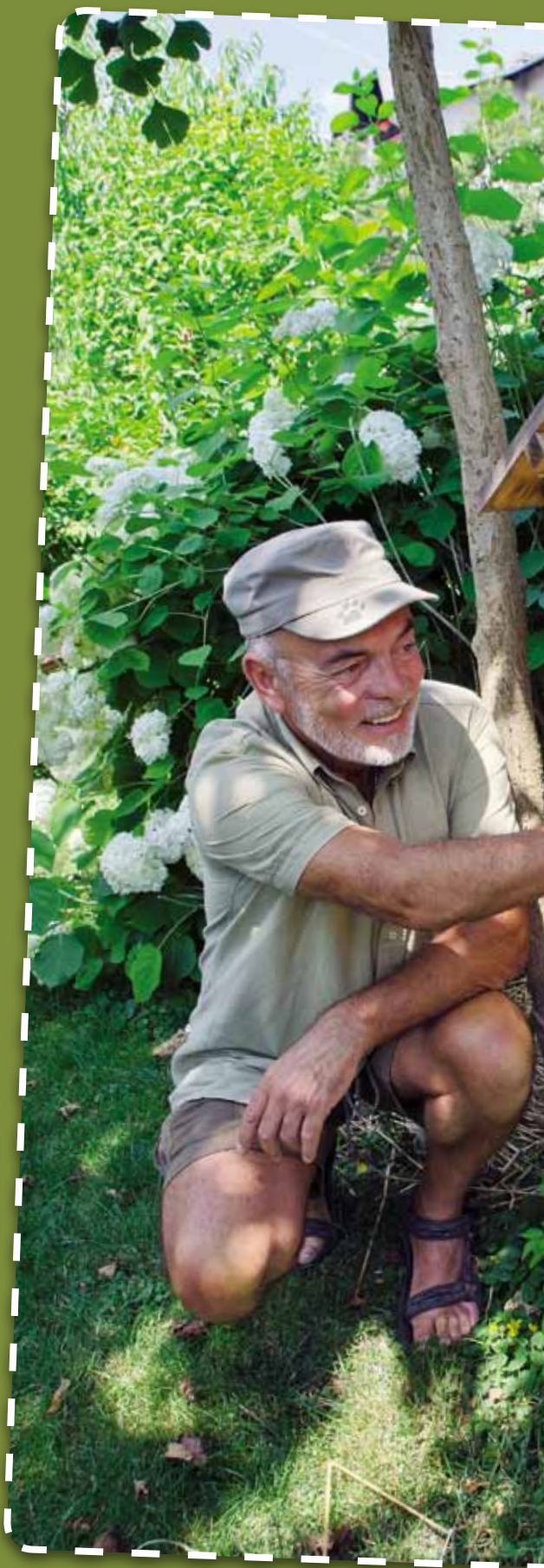
- Z insekticidi ne uničimo samo tistih žuželk, ki delajo vrtu in sadovnjaku škodo, temveč tudi tiste, ki so koristne.
- Divje čebele se pri opraševanju na cvetu zadržujejo dalj časa kakor domače.
- Odlični in vzdržljivi letalci čmrlji so manj občutljivi za mraz kakor čebele. Zaradi tega se opraševanja lotijo že zgodaj spomladi.

Hotel za čebele samotarke

Na vrt je vstopila pomlad, razkošna in sijoča, zelena in cvetoča. Marelica je bila posuta s tisočerimi cvetovi, vendar čebel ni bilo opaziti. Postal sem pozoren in se večkrat vrnil pod prelepo drevo. Toda namesto brenčanja stotin čebel je med vejami vladala mrtvaška tišina. Umorili so jih pesticidi. To je bila moreča tišina mrliške vežice, v kateri niti obilje cvetja nima več prelestnih barv in vonjav življenja. Za hip sem pomislil na svečo, ki bi jo postavil v rogovilo drevesa in jo prižgal v spomin mrtvih čebel. Toda drevo potrebuje opraševalce, zato sem se lotil dela.

Anton Komat je svobodni raziskovalec in ekolog. Piše članke in knjige in ima rad naravo. Obiskali smo ga na njegovem vrtu.

Tone je ponosen na svoj hotel za žuželke.
Vsak dan opazuje, kaj se tam dogaja.

Spomnil sem se na **divje čebele**, ki jim pravijo **čebele samotarke**. Tiho in neopazno žive poleg nas in večina ljudi niti ne ve, da obstajajo. In ne samo preprosti ljudje, celo biologi ne vedo kaj dosti o njih. Ocenjujejo, da pri nas živi okrog dvesto vrst teh živalic. Torej jih niti biologi še niso natančno preučili. Vedo pa, da ena sama samica čebele samotarke opravi pri opraševanju delo stotine delavk domače čebele. Sila prizadevne so, saj za zarod skrbi le samica. Čebele samotarke namreč nimajo delavk, ki so v panju pri domačih čebelah v večini. Na leto imajo več rodov. Kot gnezdo uporabljajo kakršne koli luknje v lesu, izvrtine lesnih črvov, votle trstike ali prelomljena votla stebela rastlin, v katere nanesejo cvetnega prahu in medu ter na to hrano izležejo jajčeca. Potem odprtino zadela z blatnim čepom. Ličinke pojedjo zalogo hrane in se zabubijo. Iz bube se izvije odrasla čebela, pregrize čep in v krogu življenja se ponovi v novi generaciji.

Kako sem izdelal dom za žuželke

Moja naloga je bila pripraviti »čebeljak« za čebele samotarke. V kos drevesnega debla, dolg približno štirideset centimetrov, sem z obeh strani navrtal številne, deset centimetrov globoke luknje. Polovica je imela premer osem milimetrov, preostale pa šest in deset milimetrov. Kamrice morajo biti različne velikosti, kot so različnih velikosti čebele samotarke in tudi druge žuželke, ki poselijo ponujena domovanja, npr. številni najezdniki in različne osice. Potem sem pritrdil žuželčji hotel na trden kol in ga pokril z leseno strešico. Čebele samotarke so ga hitro poselile in opraševalci so se vrnili na vrt. Nič ne pikajo, te ljubke priseljenke, toda paziti moramo, da ne pridejo v stik s pesticidi, ki jih brez milosti pomorijo.

Naravni vrt brez strupov

bo hitro vrvel od njihove delovne vneme, in če jih dodatno pogostimo še z dišavnicami, bomo priče pravi žurki čebel samotark in vseh drugih gostov. Prav vznemirljivo je posedeti pred hotelom za žuželke in opazovati vrvež življenja. Nenehno priletavajo s hrano in jo nosijo v izbrane kamrice. Zanimivo, kako med stotinami luknjic takoj najdejo prav svojo. Med njimi ni opaziti nobenih sporov in lahko so nam vzor, da je mogoče sobivati brez nasilja.

Anton Komat

kako

Medena zgodba

Rada bi vedela, kako nastane med.
Rožice plus čebele? Hvala za odgovor
in še bodite naj naj najboljši!

Naja, 11 let

Med dela medonosna vrsta čebel –

to je vrsta čebel, ki živi v skupnosti ali družini. Obstaja namreč veliko vrst čebel, ki večinoma živijo samsko življenje v luknjah, ki si jih izkopljejo v tleh ali v votlem lesu. **Domače čebele**, ki jih najbolj poznamo in ki živijo v skupnosti, si delo med seboj porazdelijo. Čebele, ki letijo na pašo, nabirajo **medičino** s cvetlic ali izločke uši in drugih malih žuželk, ki jih najdejo na drevesih. Tem izločkom rečemo **mana**. Medičina in mana sta tekočini, v katerih so različni sladkorji in druge snovi. To čebele prinesejo v panj. V panju je **satje** – skupina drobnih posodic – **celic** iz voska, ki je pravi dom čebel.

Njami bruhci

V panju mlade čebele prineseno tekočino večkrat pogoltnejo in izbljuvajo in s tem medičini ali mani dodajo izločke svojih žlez, zato začne med zoreti. V tem času postane trši od medičine. Med zori v celicah satja. Ko je zrel, čebele pokrijejo celice z voskom. Iz medičine nastane cvetlični, iz mane pa gozdni med.

Za kaj vse je med uporaben?

Med se uporablja v prehrani. Zelo dober je na kruhu ali v čaju, kajne? Odlično celi rane in odrgnine ter neguje kožo, zato obstaja vedno več krem, ki vsebujejo med.

Ker je poln vitaminov in mineralov in drugih snovi, ki uničujejo bakterije in viruse, je odlična naravna pomoč pri prehladu ali bolezni. Med nas umiri in izboljša spanec, zaradi encimov in kislin pa izboljša tudi našo presnovo. Obstaja tudi način zdravljenja s čebeljimi izdelki, ki se imenuje **apiterapija** – pri tem poleg medu uporabljajo tudi druge izdelke čebel, tudi njihov strup.

Kaj sestavlja med?

Med je sestavljen iz različnih vrst sladkorjev. V njem so številni vitamini, minerali, hormoni in kisline. Tudi voda sestavlja manjši delež dozorelega medu.

Poleg tega so v medu tudi nekatere »mikro«
sestavine:

- **različni encimi**, ki pridejo iz čebeljih žlez. Encimi so snovi, ki spreminjajo en sladkor v drugega in pomagajo pri prebavljanju hranilnih snovi, zaradi katerih nastane med;
- lahko so prisotne tudi nekatere **bakterije** ali **plesni**, vendar se v medu ne morejo namnožiti, ker med zaradi številnih snovi in veliko sladkorja deluje protibakterijsko.

Ali veš?

- Med je hrana za čebele – delajo ga za svoje zimske zaloge. Prav je, da čebelarji čebele pozimi hranijo z medom in prodajo le toliko medu, da ga ostane dovolj za njihove čebele.
- Vsak dan gre čebela delavka na pašo največ 15-krat in obiše največ 100 cvetov.
- Čebela živi od 40 do 60 dni in v tem času pridela toliko medu, da bi z njim lahko napolnili le konico čajne žličke. V enem kozarcu medu je res veliko dela!!!
- Če imaš kakšno rano, jo lahko namažeš z medom in hitreje se ti bo zacelila.
- Čebeljo družino sestavlja nekaj 10 000 članov.
- Naravni panj za čebele je votlo drevesno duplo, čebelarji pa jim naredijo različne vrste panjev.

Ali bi ljudje lahko živeli na Marsu?

Brin, 11 let

V kopalkah in japonkah se po Marsu ne bi mogli sprehajati! Tudi debela puhovka ne bi bila nič bolj primerna. V povprečju je namreč temperatura na površini Marsa okrog -33°C .

Zlasti noči so na Marsu zelo mrzle – približno tako kot na Zemljinih polih. Poleti se sicer lahko ogreje na prijetnih 17°C , a se na Marsovi površini temperatura čez dan lahko spreminja kar za 100°C ! Z lahkoto pade celo do -125°C . Pri takem mrazu človek zmrzne in umre kar takoj. Tudi številne druge snovi zmrznejo in postanejo povsem neuporabne.

Po površini rdečega planeta se prevažajo posebna vozila, ki fotografirajo in pošiljajo fotografije na Zemljo.

Kakovost življenja na Marsu

Na Marsu marsičesa nujnega za življenje ni, tako da na njegovi površini človek ne bi mogel preživeti brez posebne vesoljske obleke. Toda kakšno življenje bi to bilo? Ves čas bi morali ždeti v tesno zaprti obleki, v kateri ne bi mogli niti jesti ali piti, se popraskati po hrbtu ali poljubiti svojih najdražjih! Še na stranišče ne bi mogli.

Kljub vsem tem težavam znanstveniki resno razmišljajo o možnostih za bivanje na Marsu. V najslabšem primeru bomo zaradi mačehovskega odnosa do Zemlje nekoč morda prisiljeni poiskati bivališče na kakem drugem, za bivanje sovražnem planetu.

Sašo Avsec

Kisika skoraj ni

Človek za življenje nujno potrebuje kisik, ki ga na Marsu skoraj ni. Planet je rdečkaste barve zaradi skal, ki vsebujejo veliko železovega prahu. Ta je nastal zaradi ogljikovega dioksida, ki je glavna snov v Marsovi atmosferi. Marsova atmosfera je zelo redka in njen tlak je majhen. Zemljani smo prilagojeni na naš okoliški tlak, kjer je nad vsakim kvadratnim metrom na Zemlji 10 ton zraka — toliko, kot tehtata dva debelušna slončka! Na Marsu, kjer je tlak mnogo manjši, bi tako naš lastni notranji tlak prevladal in razpočili bi se kot preveč napihnjena zračnica. Masa Marsa je desetkrat manjša od Zemljine mase in človek je na njem trikrat lažji kot na Zemlji.

V družbi snežnih opic in orlov

Pri mestu Beljak v Avstriji sem našel gozd, v katerem živijo opice! V njem živi trop opic, ki jih je mogoče občudovati čisto od blizu. Nas so si radovedno ogledovale in se nam približale na doseg rok. Privabila jih je hrana, ki jo je prinesel oskrbnik Peter Jocham. Pravijo mu kar gospod Spielberg, saj je tako kot sloviti filmski režiser posnel številne filme, a seveda le o življenju opic ...

V rezervatu živi več opičjih družin.

Opičji park

so odprli leta 1996, ko so v gozdu naselili trop štiridesetih opic vrste **japonski makaki**. Znale so tudi kot snežne opice, saj dobro prenašajo nizke temperature. Ne ustrašijo se niti snežnih metežev, pozimi pa se grejejo v izvirih tople vode. V naravi so ogrožene in zato so podobni parki dobrodošli za njihovo ohranitev. Danes

je v avstrijskem parku že okoli 150 opic. Točnega števila ne vedo, saj nekatere živali ne marajo človeške družbe in jih redko vidijo. Zato pa so druge prave zvezde. Tako Magdalena v upanju na priboljšek ploska z rokami, nekatere opice pa oskrbnika cukajo za hlačnico, da bi dobile hrano. Zanimivo je, da vse opice čakajo, dokler ne dobi hrane vodja tropa Oskar. Opičji rezervat je mogoče obiskati le v družbi oskrbnika, ki sproti razlaga navade živali. Opice hranijo predvsem z bananami. Drugo hrano si znajo v gozdu poiskati kar same. Pri tem niso izbirčne, saj jedo tako gozdne sadeže kot žuželke.

Opice na begu!

Opice so ograjene z visoko ogrado. »Nekoč pa jim je vseeno uspelo pobegniti,« mi pove Peter. Na prostosti so se dobro znašle. Na vrtovih so našle obilo hrane. Pa tudi domačinom so bile simpatične in so jim nosili priboljške. A počasi so postale nadležne in so jih morali poloviti. To pa ni bilo lahko! S pomočjo mrež in uspalnih puščic so v enem tednu ujeli le nekaj opic. K sreči je bil med njimi tudi vodja tropa. Opice se brez vodje niso več počutile varne in naslednji dan so prav vse čakale pred vrati zavetišča, da so se lahko pridružile svojemu vodji ...

Franz privabi ptice z vabo.

Najhitreje
letijo sokoli.

Ujede na roki

V opičjem gozdu živijo tudi druge živali. Nekoč je tu pristal **orel**. Opice so ga napadle in za ptico bi se srečanje slabo končalo, če je ne bi rešili oskrbniki. Orel je bil navajen ljudi, saj živi v zavetišču ujed med ruševinami bližnjega **gradu Landskron**. Zavetišče je znano po predstavah z ujedami. Ogledati si jih je mogoče v areni, iz katere se orli, sokoli, sove in druge ujede dvignejo v zrak. Predstave že 25 let vodi sokolar Franz, ki tako skrbi za kondicijo ujed. Vse so bile vzgojene v zavetišču in mnoge izmed njih so morali celo naučiti leteti. Pravi užitek je občudovati spretnе letalce, katerih krila merijo tudi več kot dva metra! Franz z vabami v obliki mesa, perja in krzna poskrbi, da se ptice vedno vrnejo na njegovo roko, zaščiteno z usnjeno rokavico. V zavetišču skrbijo tudi za poškodovane divje ptice, ki jih po zdravljenju izpustijo v naravo.

Igor Fabjan

Tudi krokarji so
odlični letalci.

FOTOGRAFIJE: IGOR FABJAN

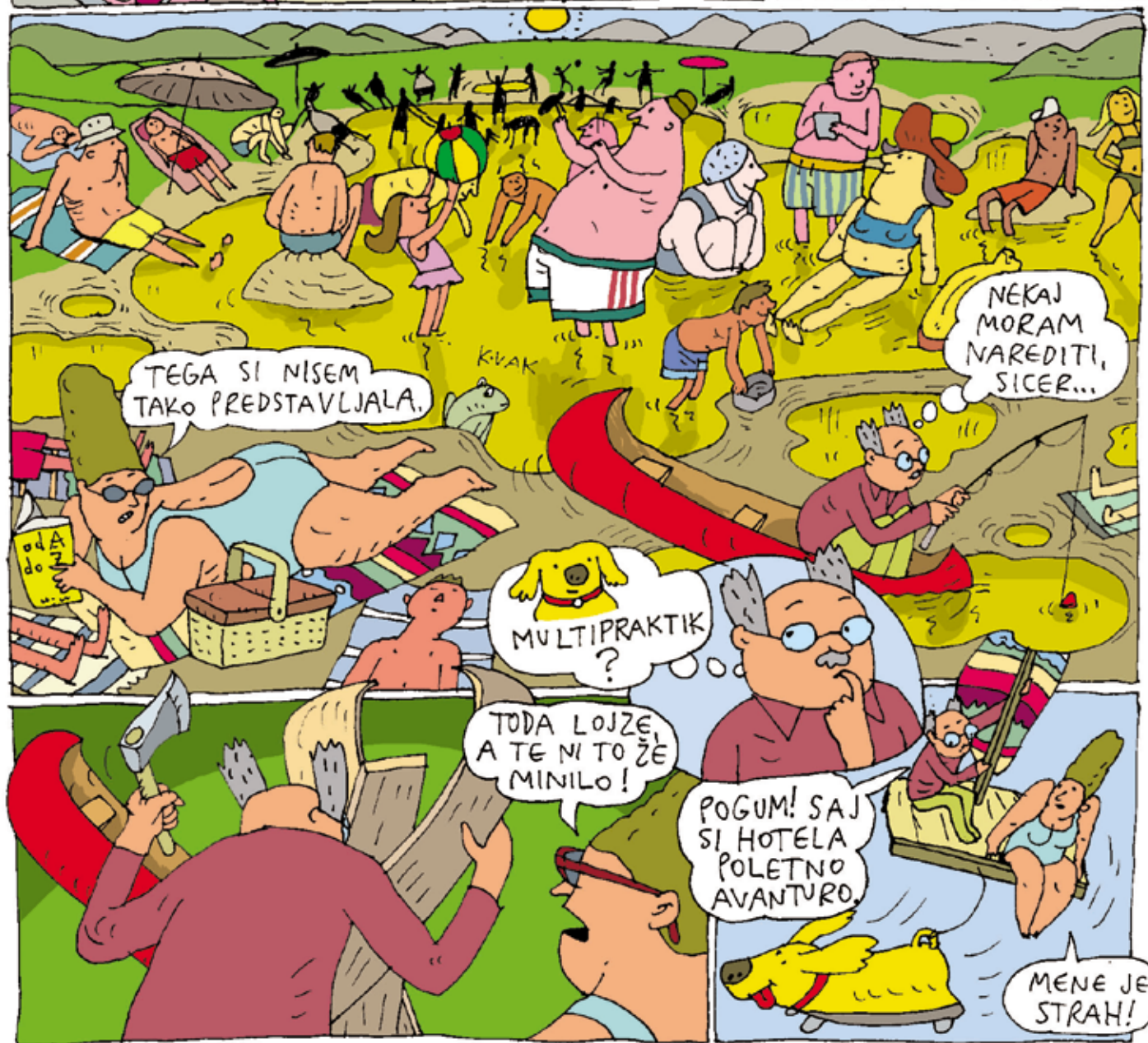
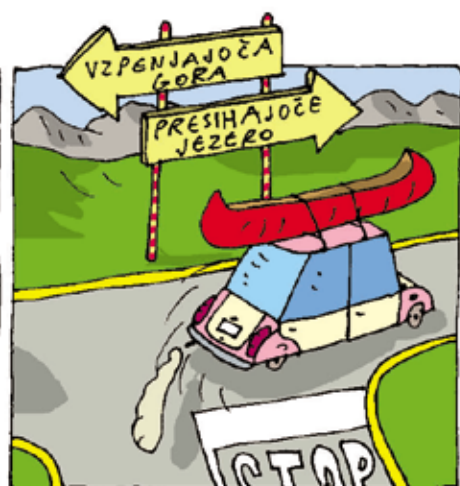

Več informacij:

Opice - www.affenberg.com (vstopnina: odrasli 11 EUR, otroci od 4.-14. leta 5 EUR)

Ujede - www.adlerflugschau.com (vstopnina: odrasli 11 EUR, otroci od 6.-14. leta 5 EUR)

Pravijo, da imam dobri dve leti in da nisem imel srečnega pasjega otroštva. Jaz o tem ne vem veliko, vem pa, da se vsak dan zbudim z večjim veseljem.

Moje ime je Diego

Začelo se je ...

... sredi gozda. Tam sem se znašel z mamo in sedmimi bratci in sesticami. Potem smo šli vsak svojo pot. V prvem domu sem ostal zelo malo časa. Tam ni bilo nič kaj veselo. Nisem vedel, kaj naj počnem. Ali pa nisem vedel, kako naj počnem. Skorajda vsak moj glas in gib se je ljudem zdel napačen in kmalu sem romal drugam. Pogrešal sem bližino nekoga svojega. Veliko sem lajal, tulil, grizel, hlatal in se

zaganjal v živali in ljudi, ker nisem znal drugače pokazati, da sem zelo vznemirjen, a pravzaprav ne vem, kaj bi. In tako sem šel v pasjo šolo, kot temu pravi človek.

Diego je bil skoten spomladi leta 2013 in skupaj z mamo in preostankom legla zavržen v gozdu.

V pasji šoli so rekli, da imam preveč energije. Domačim so svetovali, naj me utrudijo. In tako sem se nekaj časa zelo veliko igral in tekal za žogicami. Sprva se mi je zdelo zabavno, potem pa sem bil vse bolj utrujen. Še vedno nisem vedel, kaj naj pravzaprav sam s sabo in z vsem, kar čutim in po svoje pokažem, a me nihče zares ne razume.

Nič ni bilo prav, ne meni ne mojim ljudem, zato sem spet romal drugam. V tretji dom. Takrat sem že poznal besedo »začasnik«. In tam me je končno nekdo razumel.

Diego se je letos preselil k prostovoljki Društva za zaščito živali Ljubljana, ki skrbi za njegovo zdravje, dobro počutje in odhod v primeren stalni dom.

V kopici ljudi, ki so bili bolj ali manj v moji bližini, je nekdo končno samo obstal ob meni. Moj novi človek je bil tako zelo umirjen in neprestano prisoten, da sem se zleknil in si končno upal zaspati. In sem spal. Pravijo, da tudi 20 ur in več. Ko sem se zbudil, je bil človek še vedno ob meni. Pa to še ni vse! Ko sem se odpravil raziskovat svoj novi dom, ni bilo nič narobe, ko sem pogrizel, raztrgal in raznesel 100 in eno stvar.

FOTOGRAFIJE: PETRA MOHAR

Diegov tretji začasni dom je bil popolnoma pripravljen na dvoletnega psa, ki je bil prezgodaj odvzet od matere in potrebuje vse, kar potrebuje neboljen pasji mladiček.

Končno sem se malce sprostil. A moje tesnobe še ni bilo konec, saj me je zunaj doma čakalo nešteto (neprijetnih) presenečenj: hrup, gneča in tuji ljudje, ki niso hoteli razumeti, da potrebujem več prostora in časa, kot so mi ga pripravljeni dati. Njihovi psi so jim sledili.

Dotedanji stres (da, to besedo zdaj že zelo dobro poznam) in novi, nepričakovani dogodki so zelo utrudili moje telo. Imel sem težave s prebavo in kožo. Potreboval sem kar nekaj časa in prilagoditev, da sem začel normalno jesti. Da o svojem počutju, ki je v enem dnevu doseglo vse mogoče skrajnosti, niti ne govorim.

Moj človek se je odločil, da pomoč zame poišče nekje, kamor se je treba odpraviti z avtom. Ni nama bilo lahko. Ampak tam, na cilju, je vedno ču-do-vi-to! Resda se utrudim, ampak mi tam res prisluhnejo in se skupaj lotimo zelo zanimivih zadev, ki se jih spomnim tudi, ko sem na domačem terenu! Zdaj sem tudi zunaj veliko bolj sproščen, kot sem bil pred časom.

Diego s svojo začasno skrbnico obiskuje Turig Rugaas, priznana pasjo trenerko iz Nemčije. Po vsakem obisku v tujini zelo očitno napreduje.

O tem sicer ne vem veliko, a moj človek pravi, da so šele v nemških laboratorijih odkrili, kaj nagaja mojemu telesnemu zdravju: žleza ščitnica! Kako hecna beseda. A nič ne de, moj človek mi pripravlja slastne, zdrave obroke, ki mi skupaj z zdravljenjem in življenjem, ki mi je čim bolj pisano na kožo, pomagajo do zdravega telesa in dobrega počutja.

Če te zanima več o mojih pasjih dogodivščinah, poišči spletni blog Diegov bRlog. Uživaj v poletju, jaz bom prav gotovo!

DIEGO, PASJI NORČEK

Več o Diegu izveš na: <http://diegovbrlog.blogspot.com/> in <https://www.facebook.com/diegomoonmoon>

Nuša Ema Miklavec
Društvo za zaščito živali Ljubljana
www.dzzz.si

Jamajka

Leži v Karibskem morju in ima tropsko podnebje s povprečno letno temperaturo okoli 26 °C. Prebivalstvo je v glavnem odvisno od turizma, poleg Boba Marleyja je svetovno znan predstavnik otoka še super hitri atlet Usain Bolt, ki mu zaradi neverjetnih rezultatov pravijo strela.

Turisti radi zahajajo na plažo mesta Montego Bay.

Ščepci zgodovine

Jamajka je otoška država v **Karibskem morju** in leži 150 km južno od Kube. Na otoku se je leta 1494 izkrcal Krištof Kolumb in se znašel med staroselskim plemenom Taino. Španski prišleki so prvotne prebivalce postopoma izkoreninili in na otok naselili afriške sužnje. Leta 1655 so Jamajki zavladali Britanci. V 18. stoletju se je na otoku razširila trgovina s sužnji, suženjstvo so odpravili šele leta 1833. Jamajka je od leta 1962 neodvisna, še vedno pa je del Britanske skupnosti narodov, kar pomeni, da ji vlada britanska kraljica Elizabeta II.

Potomci sužnjev

Veliko večino prebivalcev sestavljajo temnopolti potomci afriških sužnjev pa tudi potomci Maronov, nekdanjih sužnjev, ki jim je že med zatiranjem uspelo zbežati v gore in zaživeti dokaj samostojno življenje. Na otoku, velikem za polovico Slovenije, živi skoraj tri milijone ljudi, med njimi tudi kitajska, indijska in belska manjšina. Največ prebivalcev je protestantske vere, veliko je tudi rastafarijancev.

Rastafarijanstvo

je versko gibanje, ki je nastalo v tridesetih letih 20. stoletja. Pripadniki verjamejo, da je Haile Selassie, zadnji etiopski cesar,

Zaščitni znak rastafarijancev je kombinacija zelene, rumene in rdeče barve – barve etiopske zastave.

ka

Otok obrašča tudi gost tropski deževni gozd s pestrim živalskim in rastlinskim svetom.

Bob Marley

Usain Bolt

imenovan tudi Ras Tafari, živi bog oziroma reinkarnacija Jezusa Kristusa. Raste (kakor se tudi imenujejo) si prizadevajo za vrnitev v svojo prvotno domovino Etiopijo, saj verjamejo, da življenje temnopoltim v svetu belcev ne prinaša nič dobrega. Zavzemajo se za čim bolj naravno življenje, opozarjajo na družbene nepravilnosti, pogosto ne jedo hrane živalskega izvora in cenijo moč zdravilnih rastlin. Mednje štejejo tudi marihuano, ki jo častijo kot sveto rastlino.

Raj na Zemlji?

Če je za turiste Jamajka raj na Zemlji, se veliko domačinov s tem najbrž ne strinja. Suženjstvo je pustilo velik pečat, država pa se zadnjih nekaj desetletij utaplja v dolgovih in revščini. Zaradi visoke brezposelnosti se veliko ljudi zateče h kriminalu, mladi se pridružujejo tolpom. Oboroženi ulični spopadi so nekaj običajnega, nekatere predele glavnega mesta Kingston pa prekrivajo velika barakarska naselja. V eni takšnih sosesk je odrasel tudi Robert Nesta Marley, bolj znan kot Bob Marley.

Reggae

glasba je nastala sredi šestdesetih let prejšnjega stoletja na Jamajki. V revnih četrtih so na zabavah na prostem eksperimentirali z različnimi glasbenimi zvrstmi, z mešanjem afriške, zahodnoevropske, severnoameriške in predvsem jamajške glasbe pa je nastal reggae, glas zatirane in nezadovoljne mladine, ki je v značilnem jamajškem ritmu žugala krivičnemu družbenemu sistemu. Reggae je povezan z idejami rastafarijancev, najslavnejši predstavnik te glasbene zvrsti **Bob Marley** pa je postal zvezdnik svetovnega kova.

Ali veš?

- Zimski šport na Jamajki? Ja, tropska država ima svojo bob ekipo! Jamajčani so se v bobu prvič preizkusili na zimskih olimpijskih igrah leta 1988. O tem pripoveduje film *Ledene steze*, tekmovali pa so tudi v Sočiju.
- **Usain Bolt** je olimpijski prvak ter svetovni rekorder na 100 in 200 metrov. Velja za najhitrejšega človeka na svetu, na Jamajki pa je velik zvezdnik.

Končno tako zaslužene počitnice! Verjetno ne spadaš med tiste, ki »gnijejo« od dolgčasa in ne vedo, kam bi se dali. Pravzaprav se ti zdi, da so počitnice za tvoje zamisli skoraj prekratke. Ampak včasih ti mogoče vseeno zmanjka idej. Še posebej, če te starši vprašajo, kaj bi rad počel, ti pa želiš na tri konce hkrati. S temle testom lahko ugotoviš, kaj imaš najraje.

1. Starši predlagajo, da en dan preživite po tvoji izbiri. Kakšne so tvoje želje?

- * Ves dan bom za računalnikom. Starši naj se kar sami zabavajo.
- ** Obisk zabavišnega parka. Obožujem vlakce smrti in hišo strahov!
- *** Rafting po brzicah – sestra bo kričala od strahu! In piknik na bregu.

4. Dežuje. Po blatu se ti ne da brodirati. Kako bi se zamotil?

- ** V muzeju z arheološkimi najdbami.
- * Doma, z napeto knjigo v roki.
- *** V pokritem adrenalinskem parku.

2. Za katero žival bi najraje skrbel?

- *** Za ovce ali koze. Prideloval bi sir.
- ** Za psa. Naučil bi ga kakšnih trikov.
- * Za ribice. Z njimi je najmanj dela.

3. Katera so tvoja najljubša oblačila?

- ** Majica s kapuco in superge.
- *** Vetrovka in pohodni čevlji.
- * Pižama in copati.

počitnice!

5. Kaj najraje ješ?

- *** Ekološko pridelano sadje in zelenjavo.
- * Testenine ali kaj drugega, kar pripravijo starši.
- ** Pico ali hamburger v restavraciji s hitro prehrano.

6. En teden kampiranja. Na kaj najprej pomisliš?

- * Komarji!!! Golazen!!! In ali je dovolj signala za mobilni telefon?
- *** Super, obožujem škrebkanje iglic po šotorskem krilu.
- ** A ne bi mogli WC-ja in prhe postaviti ob šotor?

7. Kje se najraje kopaš?

- *** Na divji plaži. Pa kaj, če sto let traja, da prilezem v vodo. Vsaj ni gneče.
- * V bazenu. Tam se mi mivka ne oprijemlje nog in ne gazim po morski travi.
- ** Na urejeni plaži. Le nekaj korakov od najbližje prodajalne s sladoledom.

Barbara Jarc

Od 7 do 11 zvezdic DOMAČA ŽIVAL

Nikjer ni udobneje kot doma. Čips pred televizorjem ali računalnikom, dobra knjiga, le korak do kopalnice in kuhinje. A tu vseeno ne moreš doživeti pustolovščin, o katerih bereš. Kaj ne bi naslednjič vsaj poskusil uživati v naravi? S seboj vzemi prijatelja – poišči kake ruševine, odkrij zanimivo rastlino ali opazujta divjo žival. Tudi galerija je v družbi bolj zabavna.

Od 12 do 16 zvezdic MESTNA SRAJCA

Najraje imaš urejene prostore, adrenalinske in zabaviščne parke, pa tudi zanimive muzeje. Všeč ti je povsod, kamor narava ne vdira preveč. Žužki ti grejo na živce in tudi vissenje doma te dolgočasi. No, ob dobri knjigi se še nikomur ni vlekel čas. Pretirano pozornost, ki jo v divjini namenjaš »golazni«, pa lahko nameniš kakšni lepi živali. Boš videl, da se spleča.

Od 17 do 21 zvezdic PUSTOLOVEC

Niti minute ne zdržiš doma. Zaprti prostori te dušijo. Komarji te nič ne motijo, saj te narava osuplja s svojo lepoto. Uživaš ob čudovitem razgledu ali opazovanju orla. Telefon najraje pustiš doma, če bereš, pa to počneš pod kakšnim drevesom. Morda se ti bo muzej zdel bolj zanimiv v družbi prijatelja. Znanje ti bo vsekakor prišlo prav, če boš v divjini naletel na ruševine.

sive celice

Živalska mreža

3

2

Reši križanko. Rešitev plete mreže v obarvani vrstici.

SESTAVIL JOŽE PETELIN	1	SLAP PRI IZVIRU REKE SAVINJE	*	2	*	NAIDROBNEJŠE ŽITO, KI RASTE PRI NAS (ZA ODLIČNO KAŠO)	3
4	▶		▶		▶		▶
*		*		*		*	
5	▶						
*		*		*		*	
6	▶				7	▶	

6

5

4

1

7

Sestavil: Jože Petelin

Rešitev pošlji do **31. julija 2015** na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**. Ne pozabi pripisati svojih podatkov. Med pravnimi odgovori bomo izžrebali **3 nagrajence**, ki bodo prejeli **majico Moj planet**. Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.

Imena nagrajencev bodo objavljena na internetni strani www.mladinska.com/mojplanet in v septembrski številki Mojega planeta.

PODvodni kviz

sive celice

Si dober poznavalec morskih bitij? Preveri v kvizu.

1. Na fotografiji je

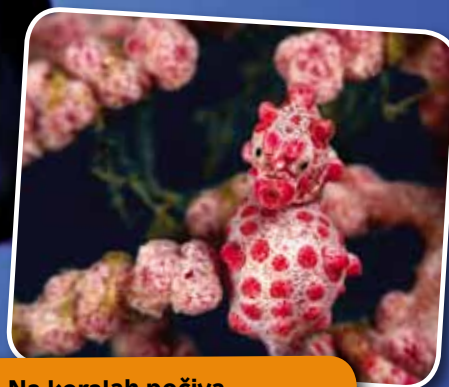
- a) manta
- b) zebrasta murena
- c) orada

2. Tole so

- a) oči raka samotarca
- b) pripomočki za ribolov
- c) ožigalkarji

3. V tla se je skrila

- a) hobotnica
- b) morska kača
- c) meduza

4. Na koralah počiva

- a) morski konjiček
- b) morski petelinček
- c) strašni vešček

5. Barvita lepota se imenuje

- a) kirnja
- b) škarpna
- c) mandarinka

6. Tale riba ima v ustih

- a) biserčke
- b) jajčeca
- c) mivko

sive celice

Počitniške naloge

sestavljanka

Kateri manjkajoči del je pravi?

1

2

2

4

4

C

predmeti

Poišči skrite predmete.

na pláži

Poišči pravo senco.

1

1

2

1

C

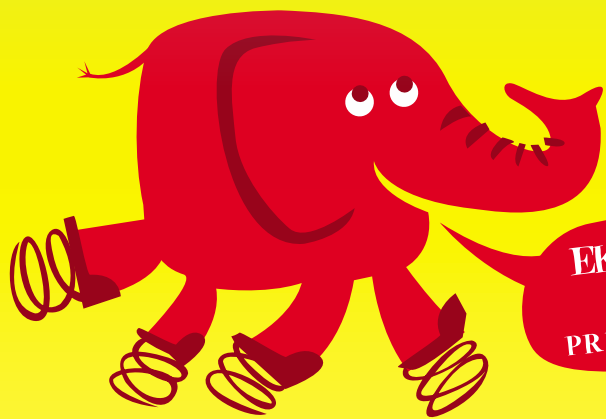
E

špageri

Fantu pomagaj najti pravo pot do dekleta.

ILUSTRACIJA: VOOK

EKSPLOZIJNI
POLZ
PREDSTAVLJAV A

POSKOČNI
SLON
IN

OGLASNO SPOROČILO

ČAJ ZA
OTROKE

1001 CVET

Okusite igrivo doživetje.

ODLIČEN TUDI
BREZ SLADKORJA

Na morju

1.

Na sliki se poleg kopalcev skriva še šest živali. Poišči jih.

2.

Dva kopalca sta popolnoma enaka. Katera dva?

3.

Nadaljuj vzorec zastavic.

4.

Koliko je vseh kopalcev?

5.

Katera sled je čigava?

6.

Najdeš pet rim na besedo morje?
Kaj pa na besedo plaža?

Dav Pilkey

KAPITAN GATNIK IN GNEV GROZOVITE GATOGRABKE

Grega in Klemen preživljata povsem običajen teden. Pravkar sta izvedela, da ne bosta izdelala četrtega razreda. Nato jima je po pomoti uspelo ustvariti še grozovito pošast s super močmi – GATOGRABKO, ki nosi opravo za zlobne negativce iz umetnega krzna (in res ogabno frizuro). Oborožena je s škrobom v spreju – edinim orožjem, ki lahko ustavi Kapitana Gatnika v boju za resnico, pravico in vse, kar je tovarniško skrčenega in bombažnega! Ste pripravljeni na gromozansko grobost grozovite Gatograbke? Bo Kapitanu Gatniku tudi tokrat uspelo rešiti svet pred pogubo?

Dav Pilkey

KAPITAN GATNIK IN NAPAD GOVOREČIH STRANIŠČ

Grega in Klemen sta po navadi odgovorna fanta ... vedno, kadar kdo kaj ušpiči, sta kot običajno odgovorna onadva! In vse kaže, da znova uganjata lumparije! Najprej sta z rahlimi popravki uničila šolski shod mladih izumiteljev. Nato sta po nesreči ustvarila vojsko zlobnih, pokvarjenih govorečih stranišč, ki hočejo zavladati svetu. Kdo bo ustavil mesojede straniščne školjke?!? Pomaga nam lahko samo Kapitan Gatnik!

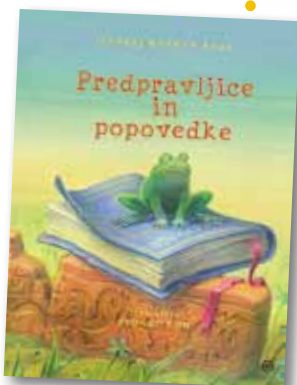
Oba Gatnika sta ponatisa. Oba ja prevedel carski prevajalec Boštjan Gorenc - Pižama.

INFORMACIJE IN NAROČANJE:
080 12 05 ali **www.emka.si**

Andrej Rozman Roza

PREDPRAVLJICE IN POPOVEDKE

Ilustriral Zvonko Čoh

Andrej Rozman Roza je izviren in eden najbolj priljubljenih avtorjev za otroke in odrasle pri nas. Če bi mu učiteljice popravljale besedila, bi bilo vse rdeče od popravkov. Ampak on pozna slovnična pravila in jih krši namenoma, saj meni, da je tako zapisan jezik bolj živ. Kratke humorne predpravljljice in popovedke bogatijo izjemne ilustracije Zvonka Čoha. S to knjigo se bo zabavala vsa družina.

**Séverine Clochard, Cécile
Hudrisier, Anne Guillard**

HURA ZA PUNCE!

Vodnik za skoraj najstnice

Naporno je biti punca, stara od osem do trinajst let: nisi še povsem prava mladostnica, otrok pa tudi nisi več. Kar naprej si nekaj vmes in komaj se znajdeš v tej zmešnjavi. Kako premagati vse težave in skrbi, ki se grmadijo nad tabo? Na voljo imaš priročnik, ki ti bo pomagal najti odgovor na vsa tvoja vprašanja, na primer: Kako bi imela več prijateljic? Kako se pride do solidne žepnine? Kako bi postala manj plašna in bolj samozavestna? Kaj se pravzaprav dogaja s tabo, ko si v puberteti? Kako naj povem fantu, da ga ljubim? Kako prodreti v skrivnost dobrih odnosov z brati in sestrami? V čem je skrivnost šolskega uspeha? V knjigi boš poleg odgovorov na ta in še mnoga druga vprašanja našla tudi nasvete strokovnjakov, teste, ki ti bodo pokazali, kakšna v bistvu si, in številne drobne zvijače, s katerimi si punce tvoje starosti pomagajo, da se v svoji koži počutijo čim prijetneje. Skoraj 230 strani.

**KUPON ZA SODELOVANJE PRI NAGRADNIH IGRAH, PISMIH BRALCEV,
DR. VETKU IN NAGRADNIH NATEČAJIH V REVJI MOJ PLANET**

Kupon izrežite po oznaki in nalepite na dopisnico. Pošljite jo na naslov **Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, Ljubljana, revija MOJ PLANET.**

Podpisani _____
(ime in priimek)

(naslov in pošta)

se strinjam, da moj otrok _____
(ime, priimek in starost otroka)

sodeluje v natečajih, pri nagradnih nalogah, nagradnih vprašanjih za dr. Vetka, pismih bralcev in drugih nagradnih natečajih, razpisanih v tej reviji, ter da se v reviji objavijo otrokov izdelek in njegovo ime in starost.

Datum _____ Podpis _____

S podpisom dovolite, da Mladinska knjiga Založba, d. d., za izvedbo nagradnega natečaja (in/ali nagradnih iger) in objavo podatkov o nagrajencih vodi, vzdržuje in upravlja evidenco z vašimi osebnimi podatki in podatki vašega otroka za časovno obdobje 5 let, s podatki o preostalih udeležencih v zgoraj navedenih nagradnih igrah ali natečajih pa do njihovega izteka. Sodelujočim v natečaju in pri nagradnih nalogah je zagotovljeno varstvo osebnih podatkov po zakonu, ki ureja varstvo osebnih podatkov.

Nagrajenci

**NAGRAJENCI IZ
JUNIJSKE ŠTEVILKE
REVJE
MOJ PLANET**

Mreža Na kmetiji

Rešitev: piščanec.

Majico Moj planet

prejmejo **Anja**

Borštinar iz

Trebnjega, **Žan**

Codec s Ptujске Gore

in **Tjaša Rajtmajer** iz

Orehove vasi.

Nagrade bomo poslali
po pošti.

Iskrene čestitke!

ARBORETUM VOLČJI POTOK

Arboretum
VOLČJI POTOK

NEDELJA
30. 8.
2015

CAROBNI DAN
DOŽIVET JE ZA VSO PRUŽINO
1 VSTOPNICA
= 1 PRUŽINA

moj planet

ZAVOD ZA UPANJE

Prijava na

WWW.CAROBNIDAN.SI

Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa objavljamo še več vaših pisem.

V reviji objavljena pisma, fotografije in druge prispevke bomo nagradili. Pošljite jih na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**, ali **moj.planet@mkz.si**. Ne pozabite pripisati svojih podatkov. Če boste poslali svojo fotografijo, ne pozabite priložiti dovoljenja staršev ali drugih skrbnikov, da se strinjajo z objavo fotografije. **Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 55.**

Na spletnih straneh www.mladinska.com/mojplanet pa lahko tudi **pišete dr. Vetku, zastavite vprašanje, sporočite svoje mnenje ter glasujete za poster.**

Uredništvo Mojega planeta

Hvala za vaša pisma,
pohvale in predloge,
ki jih tako pridno
pošiljate!

Tudi jaz hočem
Moj planet!

Besede v mreži

V ribiško mrežo so se ujele morske živali, ki so naštele na desni. Črke, ki ti ostanejo, po vrsti vpiši v krogce spodaj in dobil boš še eno morskoro.

Upoštevaj smeri

- ☐ DELFIN
- ☐ KIT
- ☐ ORKA
- ☐ MEĐUZA
- ☐ KONJIČEK
- ☐ KLOBUK
- ☐ JEŽEK
- ☐ ZVEZDA
- ☐ RAK
- ☐ HOBOTNICA
- ☐ JASTOG
- ☐ JEGULJA
- ☐ PES
- ☐ MURENA
- ☐ BARAKUDA

U. S.

Rešitev pošlji do **31. julija 2015** na naslov **Moj planet, 1536 Ljubljana**. Ne pozabi pripisati svojih podatkov. Izžrebali bomo tri nagrajence, ki bodo prejeli **majico Moj planet**. Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu podatkov in dovoljenju staršev si preberite na strani 85.

Imena nagrajencev bodo objavljena na internetni strani www.mladinska.com/mojplanet in v septembrski številki Mojega planeta.

razpisuje **natečaj** za **naj fotografijo** s temo

moj ljubljeneček

Moj planet praznuje **10. rojstni dan**, zato vabi vse bralce, ki imate svoje živali, da nam pošljete njihove fotografije. Natečaja se lahko udeležite vsi, ki ste mlajši od 15 let. Vsak avtor lahko pošlje **2 fotografiji**. Ne pozabite na svoje podatke (ime, priimek, naslov, telefon, datum in letnico rojstva). Fotografije bo pregledala in izbrala posebna tričlanska komisija.

V uredništvu bomo fotografije sprejemali do **25. septembra 2015**. Pošljite jih na naslov: **moj.planet@mkz.si** ali po pošti **Moj planet, 1536 Ljubljana**.

Izid natečaja bomo objavili v oktobrski številki revije Moj planet, ki izide 15. oktobra 2015, in na spletnih straneh revije www.mladinska.com/mojplanet

Presenečenje!

Izbrane fotografije bodo krasile **PLANETOV POSTER**, avtorji najboljših fotografij bodo prejeli privlačne **NAGRADE**.

Več o pravilih za sodelovanje, o varstvu osebnih podatkov in dovoljenju staršev si preberite v reviji Moj planet.

Vsak udeleženec natečaja oz. njegov zakoniti zastopnik soglaša, da s sodelovanjem na natečaju dovoljuje Založbi Mladinska knjiga nagrajene stripe objaviti v reviji Moj planet, na njenih spletnih straneh in v promocijske namene organizatorja. Del ne vračamo.

Prihodnji mesec v Mojem planetu

Orangutan

Gensko spremenjeni organizmi

Kraljevski orek

Naslednja številka izide
1. septembra.

Moj kviz

So trditve pravilne?
Kaj praviš?

Kviz po poletni številki

1.

Murena spada med najbolj
napadalne nočne roparice med
ribami.

DRŽI

NE DRŽI

6.

Pri nas lahko doseže burja tudi
hitrost 200 km na uro.

DRŽI

NE DRŽI

2.

Clusijev svišč je zavarovana
visokogorska cvetica.

DRŽI

NE DRŽI

7.

Divje čebele imenujemo tudi
čebele samotarke.

DRŽI

NE DRŽI

3.

Aborigini so izumrlo afriško
ljudstvo.

DRŽI

NE DRŽI

8.

Na Marsu so podobne razmere
za življenje kot na Zemlji.

DRŽI

NE DRŽI

4.

Obstajajo mesojede rastline, ki
jedo celo žabe in podgane.

DRŽI

NE DRŽI

9.

Otok Jamajka leži v Karibskem
morju, 150 km stran od Kube.

DRŽI

NE DRŽI

5.

Materhorn je najvišja gora v Švici.

DRŽI

NE DRŽI

10.

Moj planet bo praznoval
5. rojstni dan.

DRŽI

NE DRŽI

Si znal odgovoriti na vsa vprašanja? Če nisi, polistaj po reviji Moj planet, ki jo
imaš v rokah, in kmalu ne bo nobenega dvoma več.

Moj planet, mesečnik, julij-avgust 2015, leto 10 • Na leto izide 12 števil. • Mladinska knjiga Založba, d. d., Slovenska 29, 1000 Ljubljana • Predsednik uprave MKZ: Peter Tomšič • Glavni urednik področja Založništvo: Bojan Švigelj • Odgovorna urednica: Maja Bajželj • Likovno-tehnično urejanje: Mojca Orehek • Lektorica: Vera Jakopič • Naslov uredništva: Moj planet, 1536 Ljubljana, tel.: 01 241 32 20, faks: 01 425 28 36 • Tiskana naklada: 7.000 • Tisk: Grafika Soča d.o.o., Nova Gorica • Cena številke 11-12 za naročnike v šoli je 7,94 €, za individualne naročnike 8,32 €, v prosti prodaji 9,98 €. Naročnina se poravnava v treh obrokih. Naročnina za tujino se poravnava vnaprej in znaša 99,60 €. • DDV in poštšina sta vračunana v ceno. • Naročnina velja do preklica, odpovedi sprejemamo samo pisno za naslednje obračunsko obdobje. • Za nepravčasno poravnane obveznosti zaračunavamo zakonsko določene zamudne obresti. • Poštšina plačana pri pošti 1102 Ljubljana. • Naročanje revij: Mladinska knjiga Založba, d. d., Služba oskrbe kupcev, 1536 Ljubljana, tel.: 080 11 08, od 7. do 18. ure. • Vodja sektorja Prodaja in promocija izobraževalnih vsebin: Monika Jagodič Gobec, monika.jagodic@mkz.si • Vodja službe Marketing in oglasno trženje: Martina Dolgan • Oseba, odgovorna za oglaševalske vsebine: Martina Dolgan, vodja službe Marketing in oglasno trženje. • Oglasno trženje: Anja Klemenčič, anja.klemencic@mkz.si, T: 01 241 37 06 • ISSN 1854-2883 • V reviji Moj planet objavljenih prispevkov ni dovoljeno kakor koli ponatisniti brez pisnega dovoljenja uredništva. • Nenaročenih rokopisov, risb in fotografij ne vračamo. • Revijo sofinancirata Javna agencija za knjigo RS in Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport. • Elektronska pošta: moj.planet@mkz.si • Spletne strani: www.mladinska.com/mojplanet • V uredništvu skrbimo za skladnost oglašnih sporočil z Zakonom o medijih. Na izbor oglaševanih izdelkov in na oblike oglaševanja ter na oglasne priloge nimamo vpliva. Izid publikacije je finančno podprla agencija ARRS iz sredstev državnega proračuna iz naslova razpisa za sofinanciranje domačih poljudnoznanstvenih periodičnih publikacij.

Op! - OTROŠKI PORTAL RADIOTELEVIZIJE SLOVENIJA

WWW.OTROSKI.SI

NOV SPLETNI PORTAL ZA OTROKE.
VSE OTROŠKE VSEBINE RTV SLOVENIJA, ZBRANE NA ENEM MESTU.
OTROCI, STARŠI IN VZGOJITELJI, ZABAVAJTE IN UČITE SE TUDI Z NAMI!

ČE NI POPOLNO, NI LEDO!

Quattro

Quattro

- 4 sladoledi
- slastni prelivi
- hrustljavi koščki
- edinstveno doživetje

Grandissimo

